

ЗАТВЕРДЖЕНО
Директор ЗПО «ДПТК»
« 28 » серпня 2026 р.
ПОГОДЖЕНО
Заступник директора ЗПО «ДПТК»
« 28 » серпня 2026 р.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до виконання практичних робіт

з освітнього компонента ОК 17

«Основи розрахунку будівельних конструкцій»

для здобувачів фахової передвищої освіти

спеціальності G19 «Будівництво та цивільна інженерія»

25 практичних робіт • 64 години • по 30 індивідуальних варіантів

2026

АНОТАЦІЯ

Методичні рекомендації містять 25 практичних робіт, узгоджених із робочою програмою ОК 17. Для кожної роботи подано мету, короткий теоретичний мінімум, розрахункові залежності з поясненням позначень, схему, приклад, порядок виконання, 30 індивідуальних варіантів, вимоги до звіту та контрольні запитання.

Усі числові приклади є навчальними. Під час реального проєктування розрахункові характеристики, коефіцієнти й граничні значення необхідно приймати за чинними нормативними документами та завданням викладача.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИЧНИХ РОБІТ

Загальний обсяг — 64 години. Роботи № 1–12 виконуються у 3 семестрі (34 години), № 13–25 — у 4 семестрі (30 годин). Номер варіанта визначає викладач. Числові характеристики матеріалів, не вміщені у варіанті, викладач надає в довідкових таблицях. Усі обчислення виконують в узгодженій системі одиниць із проміжними результатами.

Семестр	Практичні роботи	Години	Форма поточного контролю
3	№1–12	34	захист розрахункових робіт
4	№13–25	30	захист розрахункових робіт

ВИМОГИ ДО ЗВІТУ

- титульна частина: номер, тема, варіант, ПІБ здобувача, група, дата;
- мета і вихідні дані;
- розрахункова схема з розмірами та навантаженнями;
- формули, підстановка чисел, одиниці вимірювання й проміжні результати;
- підсумкова перевірка та короткий висновок;
- відповіді на контрольні запитання за вказівкою викладача.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Складова	Частка
правильність схеми й вихідних даних	20 %
правильність алгоритму та формул	30 %
обчислення, одиниці, перевірки	30 %
оформлення й висновок	10 %
захист і відповіді	10 %

ЗМІСТ

1. Визначення розрахункових характеристик бетону, арматури та сталі — 2 год. (3 семестр)
2. Збір постійних і тимчасових навантажень та складання сполучень — 4 год. (3 семестр)
3. Розрахунок центрально розтягнутих і стиснутих дерев'яних елементів — 4 год. (3 семестр)
4. Розрахунок дерев'яних елементів на згин і комбіновану дію — 4 год. (3 семестр)
5. Розрахунок з'єднання дерев'яних елементів — 2 год. (3 семестр)
6. Розрахунок сталевих елементів на центральний розтяг або стиск — 2 год. (3 семестр)
7. Розрахунок зварного з'єднання сталевих конструкцій — 2 год. (3 семестр)
8. Розрахунок болтового з'єднання сталевих конструкцій — 2 год. (3 семестр)
9. Розрахунок і добір перерізу сталевої балки — 4 год. (3 семестр)
10. Розрахунок сталевої колони — 4 год. (3 семестр)
11. Визначення зусиль і розрахунок елементів сталевої ферми — 2 год. (3 семестр)
12. Аналіз матеріалів і конструктивних рішень кам'яних та армокам'яних конструкцій — 2 год. (3 семестр)
13. Розрахунок прямокутного залізобетонного перерізу з одиничним армуванням — 4 год. (4 семестр)
14. Розрахунок прямокутного залізобетонного перерізу з подвійним армуванням — 2 год. (4 семестр)
15. Розрахунок залізобетонного елемента таврового перерізу — 2 год. (4 семестр)
16. Перевірка міцності залізобетонної балки за похилим перерізом — 2 год. (4 семестр)
17. Розрахунок позацентрово стиснутої залізобетонної колони — 4 год. (4 семестр)
18. Перевірка тріщиностійкості залізобетонного елемента — 2 год. (4 семестр)
19. Компонування і розрахункова схема плоского залізобетонного перекриття — 2 год. (4 семестр)
20. Розрахунок центрально навантаженого залізобетонного фундаменту під колону — 2 год. (4 семестр)
21. Вибір типу фундаменту та його попередніх розмірів — 2 год. (4 семестр)
22. Перевірка несучої здатності основи фундаменту мілкого закладання — 2 год. (4 семестр)
23. Розрахунок осідання і крену фундаменту мілкого закладання — 2 год. (4 семестр)
24. Визначення несучої здатності палі та компонування ростверку — 2 год. (4 семестр)
25. Розрахунок осідання пальового фундаменту — 2 год. (4 семестр)

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 1

ВИЗНАЧЕННЯ РОЗРАХУНКОВИХ ХАРАКТЕРИСТИК БЕТОНУ, АРМАТУРИ ТА СТАЛІ

Тривалість: 2 академічні години. Семестр: 3.

Мета роботи

Навчитися розрізняти нормативний і розрахунковий опори матеріалу, визначати розрахункову характеристику з урахуванням коефіцієнтів надійності та умов роботи, користуватися нормативно-довідковими таблицями.

Матеріально-технічне забезпечення

Конспект лекцій ОРБК; нормативно-довідкові таблиці характеристик бетону, арматури, сталі, деревини та кам'яної кладки; калькулятор; картка завдання.

1. Теоретичні відомості

Нормативний опір R_n — установлене нормами граничне значення напруження в матеріалі, визначене за результатами випробувань стандартних зразків. Для розрахунків за першою групою граничних станів застосовують розрахунковий опір R .

У конспекті лекцій наведено залежність:

$$R = R_n \cdot \gamma_n \cdot \gamma_c / \gamma_m, \quad (1.1)$$

де R_n — нормативний опір матеріалу, МПа;
 γ_n — коефіцієнт надійності щодо призначення;
 γ_c — коефіцієнт умов роботи;
 γ_m — коефіцієнт надійності щодо матеріалу;
 R — розрахунковий опір, МПа.

Для окремих матеріалів у джерелі застосовано спеціальні записи:

бетон при стиску:

$$R_b = R_{bn} / \gamma_{bc}; \quad (1.2)$$

бетон при розтягу:

$$R_{bt} = R_{btn} / \gamma_{bt}; \quad (1.3)$$

арматура:

$$R_s = R_{sn} / \gamma_s. \quad (1.4)$$

Для першої групи граничних станів наведено $\gamma_{bc} = 1,3$ і $\gamma_{bt} = 1,5$. Для арматури класів А–І та А–ІІ наведено $\gamma_s = 1,05$; для А–ІІІ — 1,10 або 1,07 залежно від діаметра. Значення не переносять автоматично в реальний проєкт: їх звіряють із чинним нормативним документом.

Для деревини такі базові орієнтири: для розтягу вздовж волокон деревини 1-го сорту $R_n = 20$ МПа, $R = 10$ МПа; за наявності ослаблень вводиться коефіцієнт 0,8; для стиску деревини 2-го сорту $R_n = 25$ МПа, $R = 13$ МПа. Ці дані використовуються далі у практичній роботі № 3.

2. Завдання

За виданою викладачем карткою:

1. Установити матеріал, клас або сорт і вид напруженого стану.
2. Виписати з нормативно-довідкової таблиці R_n .
3. Виписати γ_n , γ_s і γ_m або спеціальні коефіцієнти для цього матеріалу.
4. Визначити R за формулою (1.1) або за формулами (1.2)–(1.4).
5. Пояснити, який коефіцієнт зменшує або збільшує результат.
6. Подати висновок із зазначенням одиниць.

2.1. Варіанти індивідуальних завдань

Для кожного варіанта визначити розрахунковий опір R за формулою (1.1) та відсоток його зміни відносно R_n . Наведені числові значення є навчальними вихідними даними, розробленими для відпрацювання алгоритму; їх не використовують як нормативні характеристики для реального проєктування.

№	Матеріал / вид роботи	R_n , МПа	γ_n	γ_s	γ_m	Визначити
1	Бетон, стиск	12	0,95	0,90	1,30	R ; ΔR , %
2	Бетон, стиск	15	1,00	0,90	1,30	R ; ΔR , %
3	Бетон, стиск	18	0,95	1,00	1,30	R ; ΔR , %
4	Бетон, стиск	22	1,00	1,00	1,30	R ; ΔR , %
5	Бетон, стиск	25	0,95	0,90	1,30	R ; ΔR , %
6	Бетон, розтяг	1,10	0,95	0,90	1,50	R ; ΔR , %
7	Бетон, розтяг	1,30	1,00	0,90	1,50	R ; ΔR , %
8	Бетон, розтяг	1,50	0,95	1,00	1,50	R ; ΔR , %
9	Бетон, розтяг	1,80	1,00	1,00	1,50	R ; ΔR , %
10	Бетон, розтяг	2,00	0,95	0,90	1,50	R ; ΔR , %
11	Арматура, розтяг	240	1,00	1,00	1,05	R ; ΔR , %
12	Арматура, розтяг	300	0,95	1,00	1,07	R ; ΔR , %
13	Арматура, розтяг	400	1,00	0,90	1,10	R ; ΔR , %
14	Арматура,	500	0,95	1,00	1,15	R ; ΔR , %

	розтяг					
15	Арматура, розтяг	600	1,00	0,90	1,20	R; ΔR, %
16	Сталь, розтяг	235	0,95	1,00	1,05	R; ΔR, %
17	Сталь, розтяг	245	1,00	0,90	1,05	R; ΔR, %
18	Сталь, розтяг	275	0,95	0,90	1,10	R; ΔR, %
19	Сталь, розтяг	325	1,00	1,00	1,10	R; ΔR, %
20	Сталь, розтяг	345	0,95	1,00	1,10	R; ΔR, %
21	Деревина, розтяг	13	0,95	0,80	1,30	R; ΔR, %
22	Деревина, розтяг	20	1,00	0,80	1,40	R; ΔR, %
23	Деревина, стиск	25	0,95	0,90	1,30	R; ΔR, %
24	Деревина, стиск	30	1,00	0,90	1,40	R; ΔR, %
25	Деревина, стиск	35	0,95	1,00	1,50	R; ΔR, %
26	Кладка, стиск	2,0	0,95	0,90	1,50	R; ΔR, %
27	Кладка, стиск	2,5	1,00	0,90	1,50	R; ΔR, %
28	Кладка, стиск	3,0	0,95	1,00	2,00	R; ΔR, %
29	Кладка, стиск	4,0	1,00	1,00	2,00	R; ΔR, %
30	Кладка, стиск	5,0	0,95	0,90	2,00	R; ΔR, %

3. Форма картки завдання

Матеріал: _____

Клас, марка або сорт: _____

Вид роботи матеріалу: _____

Нормативне джерело, таблиця: _____

$R_n =$ _____ МПа; $\gamma_n =$ _____; $\gamma_c =$ _____; $\gamma_m =$ _____.

4. Форма таблиці результатів

№ | Матеріал | Вид роботи | R_n , МПа | γ_n | γ_c | γ_m | R, МПа

1						
2						
3						
4						

5. Приклад оформлення обчислення

Нехай за картою задано $R_n = 25$ МПа, $\gamma_n = 0,95$, $\gamma_c = 1,00$, $\gamma_m = 1,30$.

$R = 25 \cdot 0,95 \cdot 1,00 / 1,30 = 18,27$ МПа.

Висновок: для заданих умов розрахунковий опір становить 18,27 МПа і є меншим за нормативний через урахування коефіцієнта надійності щодо матеріалу.

6. Контрольні запитання

1. Що називають нормативним опором?
2. Чому в розрахунку застосовують розрахунковий, а не середній опір?
3. Що враховує γ_m ?
4. Що враховує γ_s ?
5. Як умови експлуатації можуть змінити опір матеріалу?
6. Чому значення коефіцієнтів потрібно брати з нормативного документа для конкретного матеріалу?

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 2

ЗБІР ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ НАВАНТАЖЕНЬ ТА СКЛАДАННЯ СПОЛУЧЕНЬ

Тривалість: 4 академічні години. Семестр: 3.

Мета роботи

Навчитися класифікувати навантаження, визначати нормативні та розрахункові навантаження на 1 м² покриття і скласти таблицю збору навантажень.

Матеріально-технічне забезпечення

Методичні рекомендації до практичних робіт з ОРБК; конспект лекцій; калькулятор; таблиця варіантів.

1. Теоретичні відомості

Навантаження поділяють на постійні, тимчасові тривалі, короткочасні та особливі. Власна вага конструкцій і шарів покриття належить до постійних навантажень, сніг — до тимчасових.

Розрахункове навантаження визначають множенням нормативного навантаження на коефіцієнт надійності щодо навантаження:

$$q_p = q_n \cdot n, \quad (2.1)$$

де q_n — нормативне навантаження;

n — коефіцієнт надійності щодо навантаження;

q_p — розрахункове навантаження.

Загальне розрахункове навантаження на покриття:

$$q = q_{p, \text{пост}} + q_{p, \text{тимч}}, \quad (2.2)$$

де $q_{p, \text{пост}}$ — сума розрахункових постійних навантажень;

$q_{p, \text{тимч}}$ — сума розрахункових тимчасових навантажень.

2. Довідкова таблиця з навчального джерела

Власна вага несучої конструкції — за проєктними даними; $n = 1,1$.

Власна вага теплоізоляційних матеріалів — за проєктними даними; $n = 1,2$.

Навантаження від кранів — за проєктними даними; $n = 1,3$.

Снігове навантаження — за нормативними даними; $n = 1,4$.

Вітрове навантаження — за нормативними даними; $n = 1,2$.

Навантаження у квартирах, лікарнях і дитячих садках з урахуванням обладнання — 150–200 кгс/м²; $n = 1,4$.

Навантаження у вестибюлях, коридорах і на залізобетонних сходах — 300 кгс/м²; $n = 1,3$ – $1,4$.

Зосереджене вертикальне нормативне навантаження: для покриттів, терас і горищних перекриттів — 100 кгс; для перекриттів житлових, громадських, сільськогосподарських і промислових будівель — 150 кгс; $n = 1,2$.

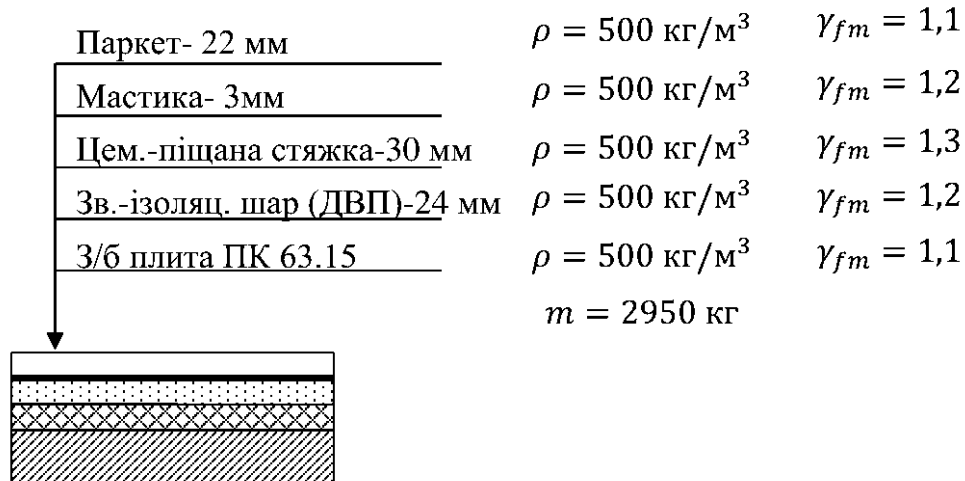

Рисунок 2.1 — Конструкція міжповерхового перекриття

3. Порядок виконання

1. За номером варіанта виписати $m_1 \dots m_5$.
2. Класифікувати $m_1 \dots m_4$ як постійні навантаження, m_5 — як тимчасове снігове.
3. Визначити розрахункове значення кожного навантаження за формулою (2.1).
4. Підсумувати окремо постійні та тимчасові навантаження.
5. Визначити загальне навантаження за формулою (2.2).
6. Перевести підсумкові значення в кН/м².
7. Скласти висновок.

Для цієї навчальної вправи прийняти: плити покриття $n = 1,1$; пароізоляція, теплоізоляція і цементна стяжка $n = 1,2$; сніг $n = 1,4$.

4. Таблиця збору навантажень

№	Назва шару або впливу	Вид	q_n , кгс/м ²	n	q_p , кгс/м ²	q_p , кН/м ²
1	Плита покриття	постійне	1,1			
2	Пароізоляція	постійне	1,2			
3	Теплоізоляція зі шлаку	постійне	1,2			
4	Цементна стяжка 15 мм	постійне	1,2			
	Разом постійне					
5	Сніг	тимчасове	1,4			
	Разом	Варіанти 1–25 відтворено з джерела; варіанти 26–30 розроблено за тією самою структурою зміни вихідних даних.				

5. Вихідні дані за варіантами, кгс/м²

№	m ₁	m ₂	m ₃	m ₄	m ₅
1	560	35	62	30	78
2	561	36	63	30	76
3	562	37	64	30	77
4	563	38	65	30	79
5	564	39	66	31	80
6	565	40	67	31	75
7	566	41	68	31	81
8	567	42	69	31	74
9	568	43	70	32	82
10	569	44	71	32	73
11	570	45	72	32	83
12	571	46	73	32	72
13	572	47	74	33	84
14	573	48	75	33	71
15	574	49	76	33	85
16	575	50	77	33	70
17	576	51	78	34	86
18	577	52	79	34	69
19	578	53	80	34	87
20	579	54	81	34	68
21	580	55	82	35	88
22	581	56	83	35	67
23	582	57	84	35	89
24	582	58	85	35	66
25	583	59	86	35	90
26	584	60	87	36	65
27	585	61	88	36	91
28	586	62	89	36	64
29	587	63	90	37	92
30	588	64	91	37	63

Позначення: m₁ — вага плит покриття; m₂ — пароізоляція; m₃ — теплоізоляція зі шлаку; m₄ — цементна стяжка товщиною 15 мм; m₅ — сніг.

6. Приклад виконання для варіанта 1

Постійні навантаження:

плита: $560 \cdot 1,1 = 616,0$ кгс/м²;

пароізоляція: $35 \cdot 1,2 = 42,0$ кгс/м²;

теплоізоляція: $62 \cdot 1,2 = 74,4 \text{ кгс/м}^2$;

стяжка: $30 \cdot 1,2 = 36,0 \text{ кгс/м}^2$.

$q_{\text{р,пост}} = 616,0 + 42,0 + 74,4 + 36,0 = 768,4 \text{ кгс/м}^2$.

Сніг:

$q_{\text{р,тимч}} = 78 \cdot 1,4 = 109,2 \text{ кгс/м}^2$.

$q = 768,4 + 109,2 = 877,6 \text{ кгс/м}^2 \approx 8,61 \text{ кН/м}^2$.

Висновок: для варіанта 1 загальне розрахункове навантаження на 1 м^2 покриття становить $877,6 \text{ кгс/м}^2$, або приблизно $8,61 \text{ кН/м}^2$.

7. Контрольні запитання

1. Які види навантажень ви знаєте?
2. Що відносять до постійних навантажень?
3. Що відносять до тимчасових навантажень?
4. Як визначити розрахункове навантаження?
5. Які навантаження у навчальному приміщенні є постійними, а які — тимчасовими?

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 3

РОЗРАХУНОК ЦЕНТРАЛЬНО РОЗТЯГНУТИХ І СТИСНУТИХ ДЕРЕВ'ЯНИХ ЕЛЕМЕНТІВ

Тривалість: 4 академічні години. Семестр: 3.

Мета роботи

Навчитися перевіряти міцність центрально-розтягнутого дерев'яного елемента за площею нетто та міцність і стійкість центрально-стиснутого елемента з урахуванням гнучкості й коефіцієнта поздовжнього згину.

1. Теоретичні відомості

Центрально-розтягнутим називають елемент, у якому поздовжня сила проходить через центр ваги перерізу й викликає розтяг. Перевірка міцності:

$$\sigma_t = N / A_{\text{нет}} \leq R_t. \quad (3.1)$$

Якщо ослаблення розміщені в межах ділянки довжиною до 200 мм, їх ураховують суміщеними в одному перерізі.

Центрально-стиснутий елемент перевіряють:
на міцність:

$$\sigma_c = N / A_{\text{нет}} \leq R_c; \quad (3.2)$$

на стійкість:

$$\sigma_c = N / (\varphi A_{\text{роз}}) \leq R_c. \quad (3.3)$$

Гнучкість:

$$\lambda = l_0 / i. \quad (3.4)$$

Для прямокутного перерізу відносно слабшої осі:

$$i = 0,289 h_{\text{min}}. \quad (3.5)$$

Коефіцієнт поздовжнього згину за навчальним джерелом:

при $\lambda \leq 70$:

$$\varphi = 1 - 0,8(\lambda/100)^2; \quad (3.6)$$

при $\lambda > 70$:

$$\varphi = 3000/\lambda^2. \quad (3.7)$$

Розрахункова довжина за схемою закріплення, наведеною в конспекті:

два шарнірні кінці — $l_0 = l$;

защемлений і вільний кінці — $l_0 = 2,2l$;

защемлений і шарнірний кінці — $l_0 = 0,8l$;
 два защемлені кінці — $l_0 = 0,65l$.

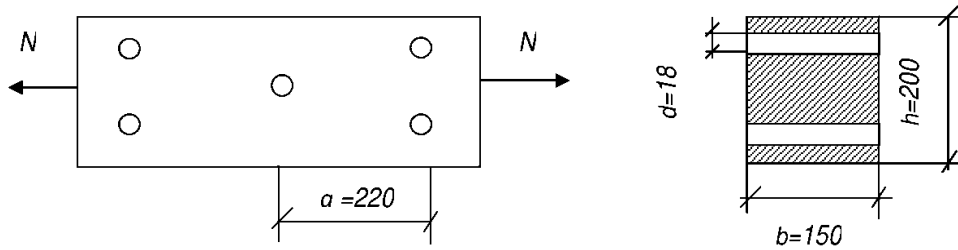

Рисунок 3.1 — Розрахункова схема центрально розтягнутого дерев'яного елемента (джерело: [М4], рисунок 1)

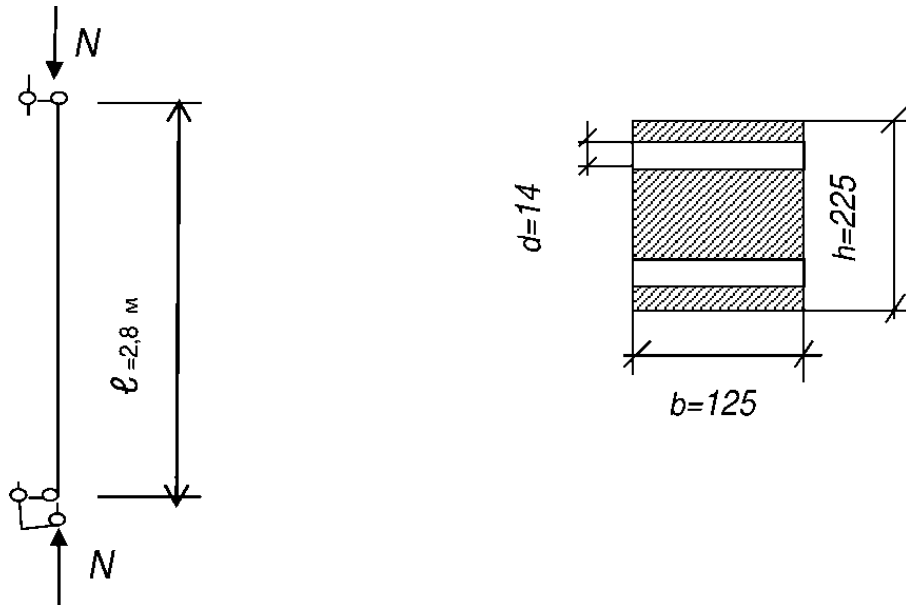

Рисунок 3.2 — Розрахункова схема центрально стиснутого дерев'яного елемента

2. Частина А. Центрально-розтягнутий елемент

Завдання з джерела

Перевірити переріз нижнього поясу ферми з деревини дуба 2-го сорту. Переріз ослаблено двома рядами отворів для болтів $d = 18$ мм; $N = 160$ кН; $b = 150$ мм; $h = 200$ мм; відстань між рядами ослаблень $a = 220$ мм. Умови експлуатації В-1; ступінь відповідальності споруди — III.

Послідовність розрахунку

1. Розрахунковий опір розтягу:

$$R_t = 7 \cdot 1,3 \cdot 0,9 \cdot 0,8 / 0,9 = 7,28 \text{ МПа} = 0,728 \text{ кН/см}^2.$$

2. Оскільки $a = 220 \text{ мм} \geq 200 \text{ мм}$, у небезпечному перерізі враховують два отвори:

$$\begin{aligned} A_{\text{нет}} &= bh - 2bd = \\ &= 15 \cdot 20 - 2 \cdot 15 \cdot 1,8 = \\ &= 246 \text{ см}^2. \end{aligned}$$

Якщо $a < 200$ мм, ослаблення в джерелі приймають суміщеними, і для цієї схеми $A_{\text{нет}} = bh - 3bd$.

3. Напруження:

$$\sigma_t = N/A_{\text{нет}} = 160/246 = 0,650 \text{ кН/см}^2 = 6,50 \text{ МПа.}$$

4. Перевірка:

$$0,650 \text{ кН/см}^2 < 0,728 \text{ кН/см}^2.$$

Висновок: міцність центрально-розтягнутого елемента забезпечена.

3. Частина Б. Центральнo-стиснутий елемент

Завдання з джерела

Перевірити переріз верхнього поясу ферми з деревини ялини 2-го сорту. Переріз ослаблено двома рядами отворів $d = 14$ мм; $N = 300$ кН; $l_0 = 2,8$ м; $b = 125$ мм; $h = 225$ мм. Умови експлуатації А-3; ступінь відповідальності споруди — II.

Послідовність розрахунку

1. Розрахунковий опір стиску:

$$R_c = 14 \cdot 1,0 \cdot 0,9 / 0,95 = 13,3 \text{ МПа} = 1,33 \text{ кН/см}^2.$$

2. Гнучкість відносно слабшої осі:

$$\lambda = 280 / (0,289 \cdot 22,5) = 43,06.$$

3. Оскільки $\lambda \leq 70$:

$$\varphi = 1 - 0,8(43,06/100)^2 = 0,85.$$

4. Площа бруто:

$$A_{\text{бр}} = 12,5 \cdot 22,5 = 281,25 \text{ см}^2.$$

Площа ослаблень:

$$A_{\text{осл}} = 2 \cdot 1,4 \cdot 22,5 = 63,0 \text{ см}^2.$$

25 % від $A_{\text{бр}} = 70,31 \text{ см}^2$. Оскільки $A_{\text{осл}} < 0,25A_{\text{бр}}$, у прикладі джерела прийнято $A_{\text{роз}} = A_{\text{бр}} = 281,25 \text{ см}^2$.

5. Перевірка стійкості:

$$\sigma_c = 300 / (0,85 \cdot 281,25) = 1,25 \text{ кН/см}^2.$$

6. Порівняння:

$$1,25 \text{ кН/см}^2 < 1,33 \text{ кН/см}^2.$$

Висновок: стійкість і міцність центрально-стиснутого елемента забезпечені.

3.1. Варіанти індивідуальних завдань

У кожному варіанті виконати дві частини: перевірити центрально-розтягнутий елемент за площею нетто та центрально-стиснутий елемент на міцність і стійкість. Для навчального розрахунку прийняти $R_t = 7,28$ МПа і $R_c = 13,3$ МПа. Якщо викладач задає інші породи, сорт або умови експлуатації, опори визначити окремо за нормативно-довідковими таблицями.

Таблиця 3.1 — Варіанти для центрально-розтягнутого елемента

№	b×h, мм	n, шт.	d, мм	a, мм	N, кН
1	140×180	2	18	210	95
2	150×180	2	20	220	105
3	160×180	2	22	240	120
4	180×180	3	14	260	145
5	200×180	2	16	280	185
6	140×200	2	18	210	150
7	150×200	2	20	220	165
8	160×200	3	22	240	100
9	180×200	2	14	260	160
10	200×200	2	16	280	185
11	140×220	2	18	210	150
12	150×220	3	20	220	150
13	160×220	2	22	240	185
14	180×220	2	14	260	240
15	200×220	2	16	280	180
16	140×240	3	18	210	135
17	150×240	2	20	220	165
18	160×240	2	22	240	185
19	180×240	2	14	260	235
20	200×240	3	16	280	250
21	140×260	2	18	210	215
22	150×260	2	20	220	155
23	160×260	2	22	240	175
24	180×260	3	14	260	215
25	200×260	2	16	280	265
26	140×180	2	18	210	125
27	150×180	2	20	220	140
28	160×180	3	22	240	125
29	180×180	2	14	260	130
30	200×180	2	16	280	150

Таблиця 3.2 — Варіанти для центрально-стиснутого елемента

№	b×h, мм	n, шт.	d, мм	l ₀ , мм	N, кН
1	160×180	2	14	2400	210
2	180×180	2	16	2800	265
3	200×180	2	18	3200	300
4	140×180	2	20	3600	125
5	150×180	2	22	4000	140
6	160×200	2	14	4400	100
7	180×200	2	16	2400	320
8	200×200	2	18	2800	390
9	140×200	2	20	3200	180
10	150×200	2	22	3600	190
11	160×220	2	14	4000	130
12	180×220	2	16	4400	175
13	200×220	2	18	2400	455
14	140×220	2	20	2800	255
15	150×220	2	22	3200	265
16	160×240	2	14	3600	175
17	180×240	2	16	4000	235
18	200×240	2	18	4400	295
19	140×240	2	20	2400	320
20	150×240	2	22	2800	350
21	160×260	2	14	3200	240
22	180×260	2	16	3600	305
23	200×260	2	18	4000	385
24	140×260	2	20	4400	125
25	150×260	2	22	2400	430
26	160×180	2	14	2800	190
27	180×180	2	16	3200	240
28	200×180	2	18	3600	265
29	140×180	2	20	4000	105
30	150×180	2	22	4400	115

4. Порядок виконання та оформлення

1. Накреслити поздовжню схему кожного елемента і поперечний переріз.
2. Показати напрямок сили N, розміри b і h, отвори та небезпечний переріз.
3. Для розтягнутого елемента визначити A_{нет} і перевірити умову (3.1).
4. Для стиснутого елемента визначити l₀, i, λ і φ.
5. Установити A_{роз} з урахуванням ослаблень.
6. Перевірити умови (3.2) і (3.3).
7. Пояснити, яка перевірка є визначальною.
8. Записати окремий висновок для розтягнутого й стиснутого елементів.

5. Контрольні запитання

1. Який елемент називають центрально-розтягнутим?
2. Чому при розтягу використовують площу нетто?
3. Як ураховують ослаблення, розміщені в межах 200 мм?
4. Який елемент називають центрально-стиснутим?
5. Чому стиснутий елемент перевіряють не тільки на міцність, а й на стійкість?
6. Що називають розрахунковою довжиною?
7. Як визначають радіус інерції прямокутного перерізу відносно слабшої осі?
8. Що характеризує гнучкість λ ?
9. Як визначають φ при $\lambda \leq 70$ і при $\lambda > 70$?
10. Як спосіб закріплення кінців впливає на стійкість?

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 4

Розрахунок дерев'яних елементів на згин і комбіновану дію

Тривалість: 4 академічні години. Семестр: 3.

Мета роботи

Добирати прямокутний переріз дерев'яної балки та перевіряти елемент при згині й сумісній дії поздовжньої сили та моменту.

Матеріали та оснащення

Методичні рекомендації, калькулятор або табличний процесор, креслярське приладдя, видані викладачем таблиці характеристик матеріалів і чинні нормативно-довідкові дані.

Короткі теоретичні відомості

- Для шарнірно обпертої балки під рівномірним навантаженням найбільший момент виникає посередині прольоту.
- Перевірка згину виконується за нормальними напруженнями та прогином.
- При комбінованій дії використовують взаємодію часток використання несучої здатності.

Розрахункові залежності

$$M_{\max} = ql^2 / 8 \quad (4.1)$$

де: q — погонне навантаження, кН/м; l — проліт, м.

$$\sigma_m = M / W \leq R_m \quad (4.2)$$

де: W — момент опору, см³; R_m — розрахунковий опір згину, МПа.

$$N/(A \cdot R) + M/(W \cdot R_m) \leq 1 \quad (4.3)$$

де: перший доданок характеризує осьову дію, другий — згин; усі величини приводять до узгоджених одиниць.

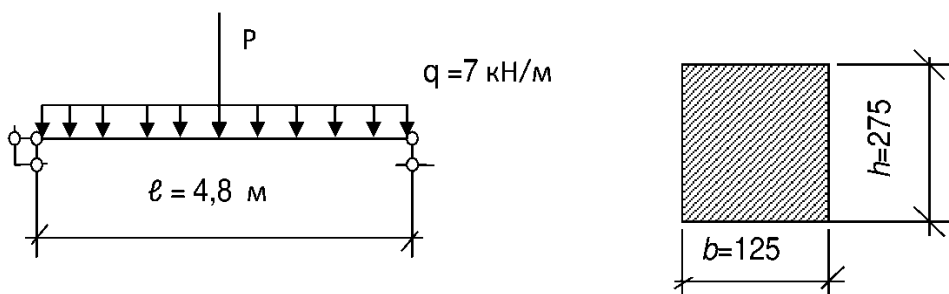

Рисунок 4.1 — Розрахункова схема дерев'яного елемента, що згинається (джерело: [М4], рисунок 3)

Приклад виконання

1. $q=3,2$ кН/м, $l=4,0$ м: $M_{\max}=3,2 \cdot 4^2/8=6,4$ кН·м.
2. Для $b \times h=100 \times 200$ мм $W=bh^2/6=666,7$ см³.
3. $\sigma_m=6,4 \cdot 10^3/666,7=9,60$ МПа. За $R_m=13$ МПа міцність забезпечена.

Порядок виконання

1. Записати номер варіанта та вихідні дані, привести одиниці до єдиної системи.
2. Накреслити розрахункову схему, позначити геометрію, опори, навантаження та розрахунковий переріз.
3. Вибрати характеристики матеріалів за виданими таблицями; записати джерело і прийняті коефіцієнти.

4. Виконати розрахунок за формулами та послідовністю цієї роботи; показати проміжні результати.
5. Сформулювати підсумкову умову перевірки, прийняти конструктивне рішення та зробити висновок.

Індивідуальні завдання

Вар.	q, кН/м	l, м	b×h, мм	N, кН	клас дерева
1	2.2	3.00	80×180	0	C14
2	2.4	3.25	90×190	20	C16
3	2.6	3.50	100×200	25	C18
4	2.8	3.75	110×210	0	C20
5	3.0	4.00	120×220	35	C22
6	3.2	4.25	80×230	15	C24
7	3.4	4.50	90×180	0	C14
8	3.6	3.00	100×190	25	C16
9	2.2	3.25	110×200	30	C18
10	2.4	3.50	120×210	0	C20
11	2.6	3.75	80×220	15	C22
12	2.8	4.00	90×230	20	C24
13	3.0	4.25	100×180	0	C14
14	3.2	4.50	110×190	30	C16
15	3.4	3.00	120×200	35	C18
16	3.6	3.25	80×210	0	C20
17	2.2	3.50	90×220	20	C22
18	2.4	3.75	100×230	25	C24
19	2.6	4.00	110×180	0	C14
20	2.8	4.25	120×190	35	C16
21	3.0	4.50	80×200	15	C18
22	3.2	3.00	90×210	0	C20
23	3.4	3.25	100×220	25	C22
24	3.6	3.50	110×230	30	C24
25	2.2	3.75	120×180	0	C14
26	2.4	4.00	80×190	15	C16
27	2.6	4.25	90×200	20	C18
28	2.8	4.50	100×210	0	C20
29	3.0	3.00	110×220	30	C22
30	3.2	3.25	120×230	35	C24

Зміст звіту

- назва, мета, номер варіанта і вихідні дані;
- розрахункова схема;
- таблиця прийнятих характеристик матеріалів;
- послідовний розрахунок із формулами та одиницями;
- прийняте рішення, перевірка й висновок.

Контрольні запитання

1. Де виникає $M_{\max}$ у шарнірно обпертій балці?
2. Як визначають момент опору прямокутника?
3. Чому окремо перевіряють прогин?
4. Як враховують комбіновану дію?

Висновок

У висновку зазначити отриманий результат, чи виконується розрахункова умова, яке конструктивне рішення прийнято та які вихідні параметри найбільше вплинули на результат.

Безпека та академічна доброчесність

Під час роботи з комп'ютерною технікою дотримуватися правил безпечної експлуатації. Розрахунок виконувати самостійно за власним варіантом; запозичені табличні дані позначати джерелом. Результати програмного розрахунку супроводжувати вихідними даними й ручною контрольною перевіркою.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 5

Розрахунок з'єднання дерев'яних елементів

Тривалість: 2 академічні години. Семестр: 3.

Мета роботи

Визначати несучу здатність простого нагельного або лобового з'єднання дерев'яних елементів.

Матеріали та оснащення

Методичні рекомендації, калькулятор або табличний процесор, креслярське приладдя, видані викладачем таблиці характеристик матеріалів і чинні нормативно-довідкові дані.

Короткі теоретичні відомості

- Зусилля у з'єднанні передається через зминання деревини, вигин нагеля або сколювання.
- Кількість нагелів визначають за найменшою несучою здатністю одного зрізу.
- Розміщення кріплень повинно задовольняти мінімальні відстані між ними та до крайок.

Розрахункові залежності

$$n = N / (T_{\min} \cdot n_z) \quad (5.1)$$

де: n — потрібна кількість нагелів; N — зусилля, кН; $T_{\min}$ — найменша несуча здатність одного умовного зрізу, кН; n_z — кількість площин зрізу.

$$\tau = N / A_{sk} \leq R_{sk} \quad (5.2)$$

де: A_{sk} — площа сколювання, см²; R_{sk} — розрахунковий опір сколюванню, МПа.

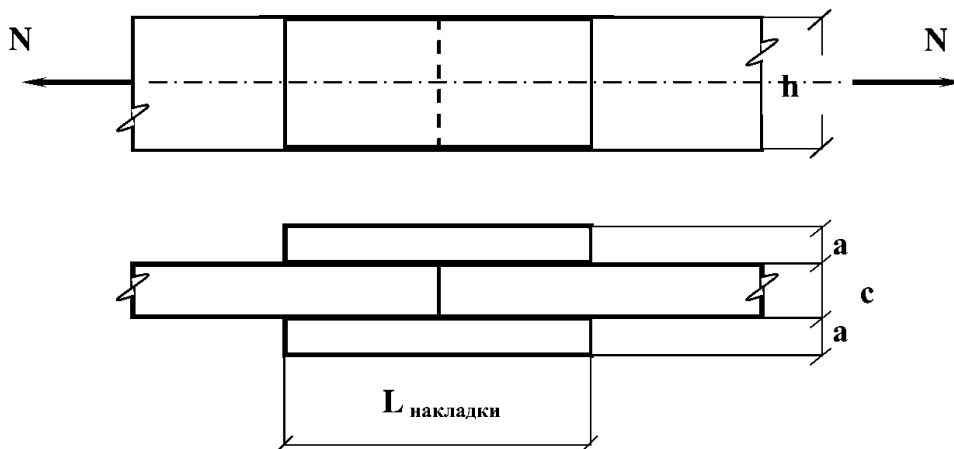

Рисунок 5.1 — Розрахункова схема нагельного з'єднання

Приклад виконання

1. $N=54$ кН, $T_{\min}=9$ кН, з'єднання двозрізне: $n=54/(9 \cdot 2)=3$.
2. З урахуванням симетрії та конструктивних вимог приймаємо 4 нагелі.
3. Після добору перевіряємо відстані до торця, крайки та між нагелями.

Порядок виконання

1. Записати номер варіанта та вихідні дані, привести одиниці до єдиної системи.
2. Накреслити розрахункову схему, позначити геометрію, опори, навантаження та розрахунковий переріз.
3. Вибрати характеристики матеріалів за виданими таблицями; записати джерело і прийняті коефіцієнти.
4. Виконати розрахунок за формулами та послідовністю цієї роботи; показати проміжні результати.

5. Сформулювати підсумкову умову перевірки, прийняти конструктивне рішення та зробити висновок.

Індивідуальні завдання

Вар.	N, кН	тип	d, мм	товщина елемента, мм	T _{min} , кН
1	36	нагельне	10	50	6
2	42	болтове	12	60	7
3	48	цвяхове	14	70	8
4	54	лобова врубка	16	80	9
5	60	нагельне	18	90	10
6	66	болтове	10	50	11
7	72	цвяхове	12	60	6
8	78	лобова врубка	14	70	7
9	84	нагельне	16	80	8
10	90	болтове	18	90	9
11	36	цвяхове	10	50	10
12	42	лобова врубка	12	60	11
13	48	нагельне	14	70	6
14	54	болтове	16	80	7
15	60	цвяхове	18	90	8
16	66	лобова врубка	10	50	9
17	72	нагельне	12	60	10
18	78	болтове	14	70	11
19	84	цвяхове	16	80	6
20	90	лобова врубка	18	90	7
21	36	нагельне	10	50	8
22	42	болтове	12	60	9
23	48	цвяхове	14	70	10
24	54	лобова врубка	16	80	11
25	60	нагельне	18	90	6
26	66	болтове	10	50	7
27	72	цвяхове	12	60	8
28	78	лобова врубка	14	70	9
29	84	нагельне	16	80	10
30	90	болтове	18	90	11

Зміст звіту

- назва, мета, номер варіанта і вихідні дані;
- розрахункова схема;
- таблиця прийнятих характеристик матеріалів;
- послідовний розрахунок із формулами та одиницями;
- прийняте рішення, перевірка й висновок.

Контрольні запитання

1. Які граничні стани можливі у нагельному з'єднанні?
2. Що таке площа зрізу?
3. Чому приймають найменшу несучу здатність?
4. Навіщо нормують відстані між кріпленнями?

Висновок

У висновку зазначити отриманий результат, чи виконується розрахункова умова, яке конструктивне рішення прийнято та які вихідні параметри найбільше вплинули на результат.

Безпека та академічна доброчесність

Під час роботи з комп'ютерною технікою дотримуватися правил безпечної експлуатації. Розрахунок виконувати самостійно за власним варіантом; запозичені табличні дані позначати джерелом. Результати програмного розрахунку супроводжувати вихідними даними й ручною контрольною перевіркою.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 6

Розрахунок сталевго елемента на центральний розтяг або стиск

Тривалість: 2 академічні години. Семестр: 3.

Мета роботи

Виконувати перевірку міцності розтягнутого та стійкості стиснутого сталевго стержня.

Матеріали та оснащення

Методичні рекомендації, калькулятор або табличний процесор, креслярське приладдя, видані викладачем таблиці характеристик матеріалів і чинні нормативно-довідкові дані.

Короткі теоретичні відомості

- Для розтягнутого елемента визначальною може бути площа нетто.
- Стиснутий елемент перевіряють за гнучкістю і загальною стійкістю відносно обох головних осей.
- Профіль добирають із сортаменту за потрібною площею, а потім перевіряють.

Розрахункові залежності

$$\sigma = N / A_n \leq R_y \gamma_c \quad (6.1)$$

де: A_n — площа нетто, см^2 ; R_y — розрахунковий опір сталі, МПа; γ_c — коефіцієнт умов роботи.

$$N / (\varphi A) \leq R_y \gamma_c \quad (6.2)$$

де: φ — коефіцієнт стійкості, що відповідає гнучкості $\lambda = l_0 / i$.

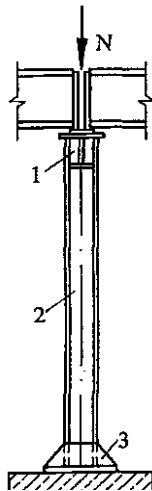

Рисунок 6.1 — Центральна стиснута суцільна сталева колона

Приклад виконання

1. $N=420$ кН, $R_y=230$ МПа, $\gamma_c=1,0$. Потрібна площа розтягу $A_{req}=420 \cdot 10 / 230 = 18,26 \text{ см}^2$.
2. Прийнятий профіль має $A_n=20,0 \text{ см}^2$: $\sigma=420 \cdot 10 / 20 = 210 \text{ МПа} \leq 230 \text{ МПа}$.
3. Для стиску додатково визначають λ_x , λ_y і відповідний φ .

Порядок виконання

1. Записати номер варіанта та вихідні дані, привести одиниці до єдиної системи.
2. Накреслити розрахункову схему, позначити геометрію, опори, навантаження та розрахунковий переріз.
3. Вибрати характеристики матеріалів за виданими таблицями; записати джерело і прийняті коефіцієнти.
4. Виконати розрахунок за формулами та послідовністю цієї роботи; показати проміжні результати.

5. Сформулювати підсумкову умову перевірки, прийняти конструктивне рішення та зробити висновок.

Індивідуальні завдання

Вар.	N, кН	l, м	сталь	схема закріплення	γс
1	280	2.8	C235	шарнір–шарнір	0.90
2	315	3.1	C245	защемлення–шарнір	0.95
3	350	3.4	C255	защемлення–вільний	1.00
4	385	3.7	C275	защемлення–защемлення	0.90
5	420	4.0	C345	шарнір–шарнір	0.95
6	455	4.3	C235	защемлення–шарнір	1.00
7	490	4.6	C245	защемлення–вільний	0.90
8	525	2.8	C255	защемлення–защемлення	0.95
9	560	3.1	C275	шарнір–шарнір	1.00
10	595	3.4	C345	защемлення–шарнір	0.90
11	280	3.7	C235	защемлення–вільний	0.95
12	315	4.0	C245	защемлення–защемлення	1.00
13	350	4.3	C255	шарнір–шарнір	0.90
14	385	4.6	C275	защемлення–шарнір	0.95
15	420	2.8	C345	защемлення–вільний	1.00
16	455	3.1	C235	защемлення–защемлення	0.90
17	490	3.4	C245	шарнір–шарнір	0.95
18	525	3.7	C255	защемлення–шарнір	1.00
19	560	4.0	C275	защемлення–вільний	0.90
20	595	4.3	C345	защемлення–защемлення	0.95
21	280	4.6	C235	шарнір–шарнір	1.00
22	315	2.8	C245	защемлення–шарнір	0.90
23	350	3.1	C255	защемлення–вільний	0.95
24	385	3.4	C275	защемлення–защемлення	1.00
25	420	3.7	C345	шарнір–шарнір	0.90
26	455	4.0	C235	защемлення–шарнір	0.95
27	490	4.3	C245	защемлення–вільний	1.00
28	525	4.6	C255	защемлення–защемлення	0.90
29	560	2.8	C275	шарнір–шарнір	0.95
30	595	3.1	C345	защемлення–шарнір	1.00

Зміст звіту

- назва, мета, номер варіанта і вихідні дані;
- розрахункова схема;
- таблиця прийнятих характеристик матеріалів;
- послідовний розрахунок із формулами та одиницями;
- прийняте рішення, перевірка й висновок.

Контрольні запитання

1. Коли площа нетто менша за площу бруто?
2. Як визначають розрахункову довжину?
3. Яка вісь є небезпечною для стійкості?
4. Чому після добору профілю виконують перевірку?

Висновок

У висновку зазначити отриманий результат, чи виконується розрахункова умова, яке конструктивне рішення прийнято та які вихідні параметри найбільше вплинули на результат.

Безпека та академічна доброчесність

Під час роботи з комп'ютерною технікою дотримуватися правил безпечної експлуатації. Розрахунок виконувати самостійно за власним варіантом; запозичені табличні дані позначати джерелом. Результати програмного розрахунку супроводжувати вихідними даними й ручною контрольною перевіркою.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 7

Розрахунок зварного з'єднання сталевих конструкцій

Тривалість: 2 академічні години. Семестр: 3.

Мета роботи

Визначати потрібну розрахункову довжину кутових зварних швів у простому з'єднанні.

Матеріали та оснащення

Методичні рекомендації, калькулятор або табличний процесор, креслярське приладдя, видані викладачем таблиці характеристик матеріалів і чинні нормативно-довідкові дані.

Короткі теоретичні відомості

- Зварний шов має забезпечити передавання розрахункового зусилля між елементами.
- Розрахунок кутового шва виконують за небезпечним перерізом металу шва або межі сплавлення.
- Ефективна площа шва залежить від катета та розрахункової довжини.

Розрахункові залежності

$$l_{w,\Sigma} = N / (\beta_f \cdot k_f \cdot R_{wf} \cdot \gamma_c) \quad (7.1)$$

де: $l_{w,\Sigma}$ — сумарна ефективна довжина всіх однакових швів; k_f — катет; β_f — коефіцієнт переходу до розрахункової товщини; R_{wf} — розрахунковий опір шва. Для варіанта беруть число швів n з таблиці.

$$l_{geom,1} = l_{w,\Sigma} / n + 2k_f \quad (7.2)$$

де: $l_{geom,1}$ — потрібна геометрична довжина одного з n однакових швів з урахуванням його кінцевих ділянок. За округлення довжини вгору перевіряють, щоб $n(l_{geom,1} - 2k_f) \geq l_{w,\Sigma}$.

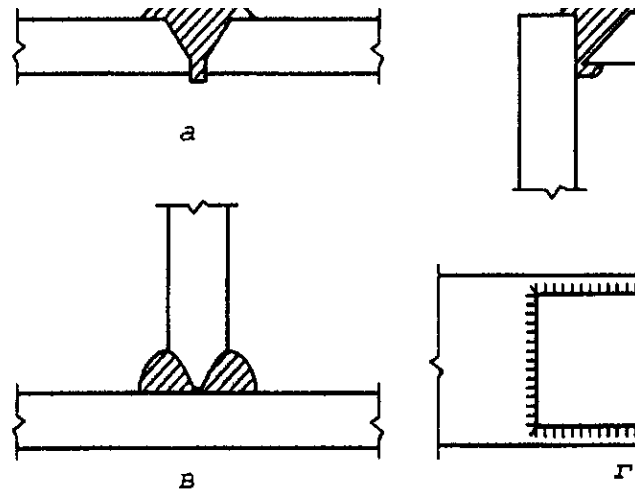

Рисунок 7.1 — Основні види зварних з'єднань

Приклад виконання

1. $N=180$ кН, $k_f=6$ мм, $\beta_f=0,7$, $R_{wf}=180$ МПа, $\gamma_c=1,0$.
2. Сумарно $l_{w,\Sigma}=180000/(0,7 \cdot 6 \cdot 180)=238,1$ мм.
3. За $n=2$ ефективна довжина одного шва становить 119,1 мм; геометрична — не менше $119,1+2 \cdot 6=131,1$ мм. Приймаємо по 140 мм: $2(140-12)=256$ мм $\geq 238,1$ мм. Конструктивні обмеження перевіряють окремо.

Порядок виконання

1. Записати номер варіанта та вихідні дані, привести одиниці до єдиної системи.

2. Накреслити розрахункову схему, позначити геометрію, опори, навантаження та розрахунковий переріз.
3. Вибрати характеристики матеріалів за виданими таблицями; записати джерело і прийняті коефіцієнти.
4. Виконати розрахунок за формулами та послідовністю цієї роботи; показати проміжні результати.
5. Сформулювати підсумкову умову перевірки, прийняти конструктивне рішення та зробити висновок.

Індивідуальні завдання

Вар.	N, кН	kf, мм	Rwf, МПа	кількість швів	схема
1	120	4	160	4	лобова
2	135	6	170	2	флангова
3	150	8	180	2	лобова
4	165	10	190	4	флангова
5	180	4	200	2	лобова
6	195	6	160	2	флангова
7	210	8	170	4	лобова
8	225	10	180	2	флангова
9	240	4	190	2	лобова
10	255	6	200	4	флангова
11	120	8	160	2	лобова
12	135	10	170	2	флангова
13	150	4	180	4	лобова
14	165	6	190	2	флангова
15	180	8	200	2	лобова
16	195	10	160	4	флангова
17	210	4	170	2	лобова
18	225	6	180	2	флангова
19	240	8	190	4	лобова
20	255	10	200	2	флангова
21	120	4	160	2	лобова
22	135	6	170	4	флангова
23	150	8	180	2	лобова
24	165	10	190	2	флангова
25	180	4	200	4	лобова
26	195	6	160	2	флангова
27	210	8	170	2	лобова
28	225	10	180	4	флангова
29	240	4	190	2	лобова
30	255	6	200	2	флангова

Зміст звіту

- назва, мета, номер варіанта і вихідні дані;
- розрахункова схема;
- таблиця прийнятих характеристик матеріалів;
- послідовний розрахунок із формулами та одиницями;
- прийняте рішення, перевірка й висновок.

Контрольні запитання

1. Що називають катетом кутового шва?
2. Які перерізи шва можуть бути розрахунковими?
3. Чому геометрична довжина більша за розрахункову?
4. Як розподіляється зусилля між симетричними швами?

Висновок

У висновку зазначити отриманий результат, чи виконується розрахункова умова, яке конструктивне рішення прийнято та які вихідні параметри найбільше вплинули на результат.

Безпека та академічна доброчесність

Під час роботи з комп'ютерною технікою дотримуватися правил безпечної експлуатації. Розрахунок виконувати самостійно за власним варіантом; запозичені табличні дані позначати джерелом. Результати програмного розрахунку супроводжувати вихідними даними й ручною контрольною перевіркою.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 8

Розрахунок болтового з'єднання сталевих конструкцій

Тривалість: 2 академічні години. Семестр: 3.

Мета роботи

Визначати кількість болтів і перевіряти болтове з'єднання на зріз та зминання.

Матеріали та оснащення

Методичні рекомендації, калькулятор або табличний процесор, креслярське приладдя, видані викладачем таблиці характеристик матеріалів і чинні нормативно-довідкові дані.

Короткі теоретичні відомості

- Несуча здатність одного болта визначається мінімумом за зрізом болта та зминанням з'єднуваних елементів.
- Кількість болтів округлюють у більший бік; після цього перевіряють ослаблений переріз основного елемента.
- Схема розміщення повинна відповідати конструктивним відстаням.

Розрахункові залежності

$$Q_b = \min(Q_{bs}, Q_{bp}) \quad (8.1)$$

де: Q_{bs} — несуча здатність болта на зріз; Q_{bp} — несуча здатність на зминання, кН.

$$n = N / (Q_b \cdot \gamma_c) \quad (8.2)$$

де: n — потрібна кількість болтів; N — розрахункове зусилля, кН.

$$\sigma_{net} = N / A_n \leq R_{y\gamma_c} \quad (8.3)$$

де: A_n — площа нетто з урахуванням отворів.

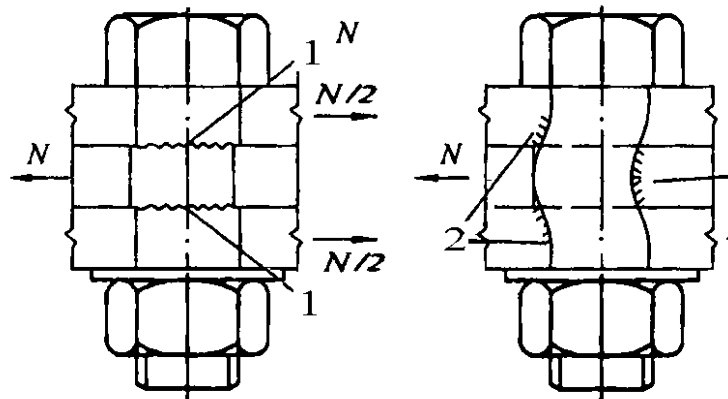

Рисунок 8.1 — Робота болтового з'єднання при дії зсувних зусиль

Приклад виконання

1. $N=240$ кН; $Q_{bs}=52$ кН; $Q_{bp}=46$ кН. Отже, $Q_b=46$ кН.
2. $n=240/46=5,22$; приймаємо 6 болтів.
3. Після компоновання 2×3 перевіряємо площу нетто та відстані між отворами.

Порядок виконання

1. Записати номер варіанта та вихідні дані, привести одиниці до єдиної системи.
2. Накреслити розрахункову схему, позначити геометрію, опори, навантаження та розрахунковий переріз.
3. Вибрати характеристики матеріалів за виданими таблицями; записати джерело і прийняті коефіцієнти.

4. Виконати розрахунок за формулами та послідовністю цієї роботи; показати проміжні результати.
5. Сформулювати підсумкову умову перевірки, прийняти конструктивне рішення та зробити висновок.

Індивідуальні завдання

Вар.	N, кН	d, мм	Q _{bs} , кН	Q _{bp} , кН	схема
1	150	16	38	34	двозрізна
2	170	18	42	37	однозрізна
3	190	20	46	40	двозрізна
4	210	22	50	43	однозрізна
5	230	24	54	46	двозрізна
6	250	16	58	49	однозрізна
7	270	18	38	52	двозрізна
8	290	20	42	34	однозрізна
9	310	22	46	37	двозрізна
10	330	24	50	40	однозрізна
11	150	16	54	43	двозрізна
12	170	18	58	46	однозрізна
13	190	20	38	49	двозрізна
14	210	22	42	52	однозрізна
15	230	24	46	34	двозрізна
16	250	16	50	37	однозрізна
17	270	18	54	40	двозрізна
18	290	20	58	43	однозрізна
19	310	22	38	46	двозрізна
20	330	24	42	49	однозрізна
21	150	16	46	52	двозрізна
22	170	18	50	34	однозрізна
23	190	20	54	37	двозрізна
24	210	22	58	40	однозрізна
25	230	24	38	43	двозрізна
26	250	16	42	46	однозрізна
27	270	18	46	49	двозрізна
28	290	20	50	52	однозрізна
29	310	22	54	34	двозрізна
30	330	24	58	37	однозрізна

Зміст звіту

- назва, мета, номер варіанта і вихідні дані;
- розрахункова схема;
- таблиця прийнятих характеристик матеріалів;
- послідовний розрахунок із формулами та одиницями;
- прийняте рішення, перевірка й висновок.

Контрольні запитання

1. Які перевірки визначають несучу здатність болта?
2. Чому кількість болтів округлюють угору?
3. Як отвори впливають на площу нетто?
4. Що перевіряють після компонування болтів?

Висновок

У висновку зазначити отриманий результат, чи виконується розрахункова умова, яке конструктивне рішення прийнято та які вихідні параметри найбільше вплинули на результат.

Безпека та академічна доброчесність

Під час роботи з комп'ютерною технікою дотримуватися правил безпечної експлуатації. Розрахунок виконувати самостійно за власним варіантом; запозичені табличні дані позначати джерелом. Результати програмного розрахунку супроводжувати вихідними даними й ручною контрольною перевіркою.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 9

Розрахунок і добір перерізу сталеві балки

Тривалість: 4 академічні години. Семестр: 3.

Мета роботи

Визначати розрахунковий момент, потрібний момент опору та добирати прокатний переріз сталеві балки.

Матеріали та оснащення

Методичні рекомендації, калькулятор або табличний процесор, креслярське приладдя, видані викладачем таблиці характеристик матеріалів і чинні нормативно-довідкові дані.

Короткі теоретичні відомості

- Балку перевіряють за міцністю, загальною стійкістю та жорсткістю.
- Попередній добір виконують за потрібним моментом опору.
- Після добору профілю уточнюють власну вагу і повторюють перевірки.

Розрахункові залежності

$$M_{\max} = ql^2/8 \quad (9.1)$$

де: q — повне розрахункове навантаження; l — проліт.

$$W_{\text{req}} = M_{\max}/(R_{y\gamma c}) \quad (9.2)$$

де: W_{req} — потрібний момент опору, см^3 ; одиниці M і R_y мають бути узгоджені.

$$f = 5ql^4/(384EI) \leq f_u \quad (9.3)$$

де: f — прогин; E — модуль пружності; I — момент інерції; f_u — граничний прогин.

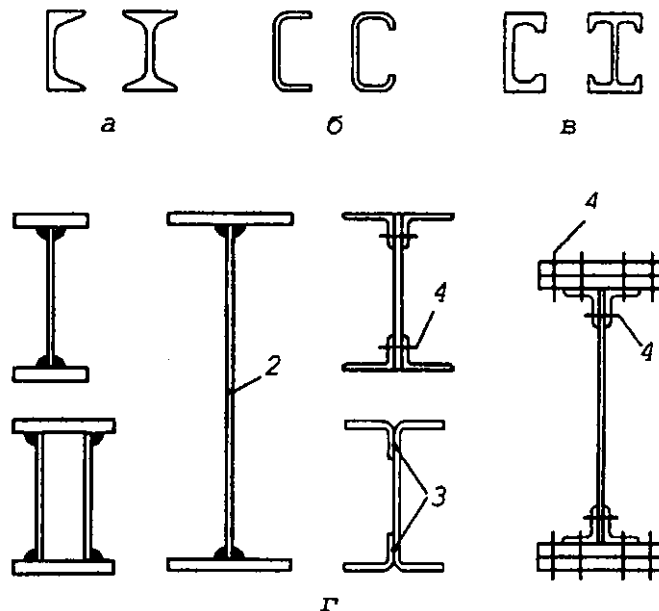

Рисунок 9.1 — Типи поперечних перерізів сталевих балок

Приклад виконання

1. $q=24 \text{ кН/м}$, $l=6 \text{ м}$: $M_{\max}=108 \text{ кН}\cdot\text{м}$.
2. За $R_y=230 \text{ МПа}$ $W_{\text{req}}=108 \cdot 10^3/230=469,6 \text{ см}^3$.
3. Із сортаменту приймають профіль з $W_x \geq 470 \text{ см}^3$ і перевіряють прогин.

Порядок виконання

1. Записати номер варіанта та вихідні дані, привести одиниці до єдиної системи.

2. Накреслити розрахункову схему, позначити геометрію, опори, навантаження та розрахунковий переріз.
3. Вибрати характеристики матеріалів за виданими таблицями; записати джерело і прийняті коефіцієнти.
4. Виконати розрахунок за формулами та послідовністю цієї роботи; показати проміжні результати.
5. Сформулювати підсумкову умову перевірки, прийняти конструктивне рішення та зробити висновок.

Індивідуальні завдання

Вар.	q, кН/м	l, м	сталь	f _u	тип балки
1	16	4.50	C235	l/200	складена
2	18	4.75	C245	l/250	прокатна
3	20	5.00	C255	l/200	прокатна
4	22	5.25	C275	l/250	складена
5	24	5.50	C345	l/200	прокатна
6	26	5.75	C235	l/250	прокатна
7	28	6.00	C245	l/200	складена
8	30	6.25	C255	l/250	прокатна
9	32	4.50	C275	l/200	прокатна
10	34	4.75	C345	l/250	складена
11	16	5.00	C235	l/200	прокатна
12	18	5.25	C245	l/250	прокатна
13	20	5.50	C255	l/200	складена
14	22	5.75	C275	l/250	прокатна
15	24	6.00	C345	l/200	прокатна
16	26	6.25	C235	l/250	складена
17	28	4.50	C245	l/200	прокатна
18	30	4.75	C255	l/250	прокатна
19	32	5.00	C275	l/200	складена
20	34	5.25	C345	l/250	прокатна
21	16	5.50	C235	l/200	прокатна
22	18	5.75	C245	l/250	складена
23	20	6.00	C255	l/200	прокатна
24	22	6.25	C275	l/250	прокатна
25	24	4.50	C345	l/200	складена
26	26	4.75	C235	l/250	прокатна
27	28	5.00	C245	l/200	прокатна
28	30	5.25	C255	l/250	складена
29	32	5.50	C275	l/200	прокатна
30	34	5.75	C345	l/250	прокатна

Зміст звіту

- назва, мета, номер варіанта і вихідні дані;
- розрахункова схема;
- таблиця прийнятих характеристик матеріалів;
- послідовний розрахунок із формулами та одиницями;
- прийняте рішення, перевірка й висновок.

Контрольні запитання

1. Які перевірки виконують для балки?
2. Як отримують потрібний момент опору?
3. Навіщо враховувати власну вагу профілю?
4. Від чого залежить прогин?

Висновок

У висновку зазначити отриманий результат, чи виконується розрахункова умова, яке конструктивне рішення прийнято та які вихідні параметри найбільше вплинули на результат.

Безпека та академічна доброчесність

Під час роботи з комп'ютерною технікою дотримуватися правил безпечної експлуатації. Розрахунок виконувати самостійно за власним варіантом; запозичені табличні дані позначати джерелом. Результати програмного розрахунку супроводжувати вихідними даними й ручною контрольною перевіркою.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 10

Розрахунок сталевих колони

Тривалість: 4 академічні години. Семестр: 3.

Мета роботи

Добирати переріз суцільної сталевих колони за умовою загальної стійкості.

Матеріали та оснащення

Методичні рекомендації, калькулятор або табличний процесор, креслярське приладдя, видані викладачем таблиці характеристик матеріалів і чинні нормативно-довідкові дані.

Короткі теоретичні відомості

- Розрахункова довжина залежить від геометричної довжини та закріплення кінців.
- Гнучкість визначають відносно обох осей; небезпечною є більша гнучкість.
- Несучу здатність стиснутого елемента зменшує коефіцієнт стійкості φ .

Розрахункові залежності

$$l_0 = \mu l \quad (10.1)$$

де: μ — коефіцієнт розрахункової довжини; l — геометрична довжина.

$$\lambda = l_0 / i \quad (10.2)$$

де: i — радіус інерції перерізу.

$$A_{req} = N / (\varphi R_{y\gamma c}) \quad (10.3)$$

де: A_{req} — потрібна площа перерізу; φ уточнюють ітераційно після добору профілю.

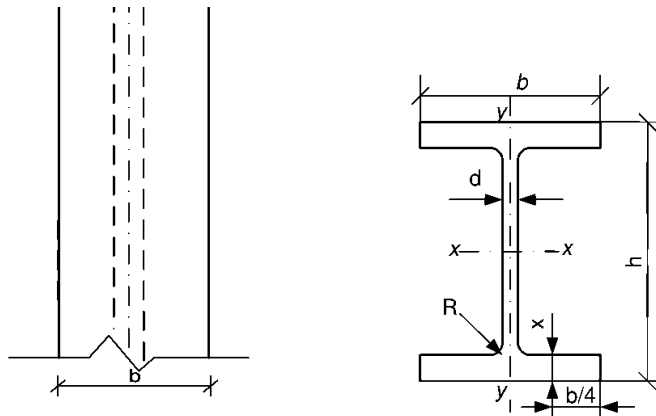

Рисунок 10.1 — Фрагмент і поперечний переріз сталевих колони

Приклад виконання

1. $N=900$ кН, $R_y=230$ МПа, попередньо $\varphi=0,75$.
2. $A_{req}=900 \cdot 10 / (0,75 \cdot 230)=52,17$ см².
3. Добирають профіль $A \geq 52,2$ см², визначають λ_x , λ_y , уточнюють φ та повторно перевіряють $N/(\varphi A)$.

Порядок виконання

1. Записати номер варіанта та вихідні дані, привести одиниці до єдиної системи.
2. Накреслити розрахункову схему, позначити геометрію, опори, навантаження та розрахунковий переріз.
3. Вибрати характеристики матеріалів за виданими таблицями; записати джерело і прийняті коефіцієнти.
4. Виконати розрахунок за формулами та послідовністю цієї роботи; показати проміжні результати.

5. Сформулювати підсумкову умову перевірки, прийняти конструктивне рішення та зробити висновок.

Індивідуальні завдання

Вар.	N, кН	l, м	сталь	схема закріплення	γ_c
1	650	2.8	C235	шарнір–шарнір	0.90
2	720	3.1	C245	защемлення–шарнір	0.95
3	790	3.4	C255	защемлення–вільний	1.00
4	860	3.7	C275	защемлення–защемлення	0.90
5	930	4.0	C345	шарнір–шарнір	0.95
6	1000	4.3	C235	защемлення–шарнір	1.00
7	1070	4.6	C245	защемлення–вільний	0.90
8	1140	2.8	C255	защемлення–защемлення	0.95
9	1210	3.1	C275	шарнір–шарнір	1.00
10	1280	3.4	C345	защемлення–шарнір	0.90
11	650	3.7	C235	защемлення–вільний	0.95
12	720	4.0	C245	защемлення–защемлення	1.00
13	790	4.3	C255	шарнір–шарнір	0.90
14	860	4.6	C275	защемлення–шарнір	0.95
15	930	2.8	C345	защемлення–вільний	1.00
16	1000	3.1	C235	защемлення–защемлення	0.90
17	1070	3.4	C245	шарнір–шарнір	0.95
18	1140	3.7	C255	защемлення–шарнір	1.00
19	1210	4.0	C275	защемлення–вільний	0.90
20	1280	4.3	C345	защемлення–защемлення	0.95
21	650	4.6	C235	шарнір–шарнір	1.00
22	720	2.8	C245	защемлення–шарнір	0.90
23	790	3.1	C255	защемлення–вільний	0.95
24	860	3.4	C275	защемлення–защемлення	1.00
25	930	3.7	C345	шарнір–шарнір	0.90
26	1000	4.0	C235	защемлення–шарнір	0.95
27	1070	4.3	C245	защемлення–вільний	1.00
28	1140	4.6	C255	защемлення–защемлення	0.90
29	1210	2.8	C275	шарнір–шарнір	0.95
30	1280	3.1	C345	защемлення–шарнір	1.00

Зміст звіту

- назва, мета, номер варіанта і вихідні дані;
- розрахункова схема;
- таблиця прийнятих характеристик матеріалів;
- послідовний розрахунок із формулами та одиницями;
- прийняте рішення, перевірка й висновок.

Контрольні запитання

1. Від чого залежить μ ?
2. Як визначити небезпечну вісь?
3. Чому добір колони є ітераційним?
4. Що характеризує ϕ ?

Висновок

У висновку зазначити отриманий результат, чи виконується розрахункова умова, яке конструктивне рішення прийнято та які вихідні параметри найбільше вплинули на результат.

Безпека та академічна доброчесність

Під час роботи з комп'ютерною технікою дотримуватися правил безпечної експлуатації. Розрахунок виконувати самостійно за власним варіантом; запозичені табличні дані позначати джерелом. Результати програмного розрахунку супроводжувати вихідними даними й ручною контрольною перевіркою.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 11

Визначення зусиль і розрахунок елементів сталеві ферми

Тривалість: 2 академічні години. Семестр: 3.

Мета роботи

Визначати опорні реакції та осьові зусилля у стержнях простої ферми, а також перевіряти вибраний стержень.

Матеріали та оснащення

Методичні рекомендації, калькулятор або табличний процесор, креслярське приладдя, видані викладачем таблиці характеристик матеріалів і чинні нормативно-довідкові дані.

Короткі теоретичні відомості

- Вузли ідеальної ферми вважають шарнірними, а навантаження прикладеним у вузлах.
- Спочатку визначають реакції, потім — зусилля методом вирізання вузлів або перерізів.
- Розтягнуті стержні перевіряють за міцністю, стиснуті — за стійкістю.

Розрахункові залежності

$$\Sigma F_x=0; \Sigma F_y=0; \Sigma M=0 \quad (11.1)$$

де: рівняння рівноваги ферми або відсіченої частини.

$$\sigma = N/A \leq R_{y\gamma c} \quad (11.2)$$

де: перевірка розтягнутого стержня.

$$N/(\varphi A) \leq R_{y\gamma c} \quad (11.3)$$

де: перевірка стиснутого стержня.

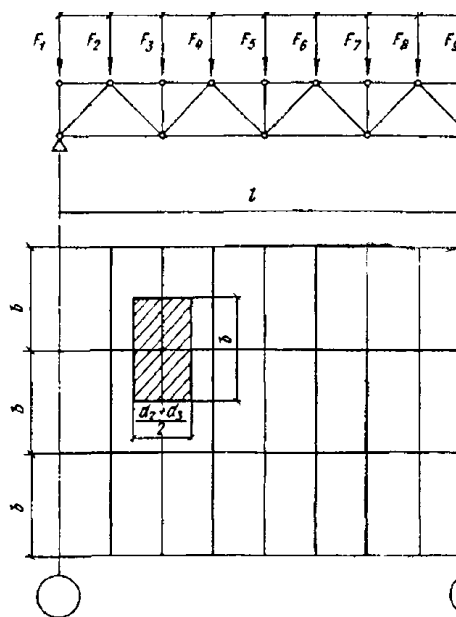

Рисунок 11.1 — Розрахункова схема сталеві ферми (джерело: [П4], рисунок 9.7)

Приклад виконання

1. Для симетричної ферми з двома вузловими силами по 40 кН реакції опор $R_A=R_B=40$ кН.
2. У першому вузлі для розкошу під кутом 45° : $Nd \cdot \sin 45^\circ = 40$, звідки $Nd=56,6$ кН.
3. Знак зусилля визначають за прийнятим припущенням про розтяг; далі стержень перевіряють за відповідною формулою.

Порядок виконання

1. Записати номер варіанта та вихідні дані, привести одиниці до єдиної системи.

2. Накреслити розрахункову схему, позначити геометрію, опори, навантаження та розрахунковий переріз.
3. Вибрати характеристики матеріалів за виданими таблицями; записати джерело і прийняті коефіцієнти.
4. Виконати розрахунок за формулами та послідовністю цієї роботи; показати проміжні результати.
5. Сформулювати підсумкову умову перевірки, прийняти конструктивне рішення та зробити висновок.

Індивідуальні завдання

Вар.	проліт, м	висота, м	панелей	P, кН	сталь
1	12	2.4	4	25	C235
2	13	2.7	6	30	C245
3	14	3.0	8	35	C255
4	15	3.3	4	40	C275
5	16	3.6	6	45	C345
6	17	2.4	8	50	C235
7	12	2.7	4	55	C245
8	13	3.0	6	60	C255
9	14	3.3	8	25	C275
10	15	3.6	4	30	C345
11	16	2.4	6	35	C235
12	17	2.7	8	40	C245
13	12	3.0	4	45	C255
14	13	3.3	6	50	C275
15	14	3.6	8	55	C345
16	15	2.4	4	60	C235
17	16	2.7	6	25	C245
18	17	3.0	8	30	C255
19	12	3.3	4	35	C275
20	13	3.6	6	40	C345
21	14	2.4	8	45	C235
22	15	2.7	4	50	C245
23	16	3.0	6	55	C255
24	17	3.3	8	60	C275
25	12	3.6	4	25	C345
26	13	2.4	6	30	C235
27	14	2.7	8	35	C245
28	15	3.0	4	40	C255
29	16	3.3	6	45	C275
30	17	3.6	8	50	C345

Зміст звіту

- назва, мета, номер варіанта і вихідні дані;
- розрахункова схема;
- таблиця прийнятих характеристик матеріалів;
- послідовний розрахунок із формулами та одиницями;
- прийняте рішення, перевірка й висновок.

Контрольні запитання

1. Які припущення приймають для ідеальної ферми?
2. Коли зручний метод вузлів?
3. Як визначають знак зусилля?
4. Чим відрізняється перевірка розкосу на стиск?

Висновок

У висновку зазначити отриманий результат, чи виконується розрахункова умова, яке конструктивне рішення прийнято та які вихідні параметри найбільше вплинули на результат.

Безпека та академічна доброчесність

Під час роботи з комп'ютерною технікою дотримуватися правил безпечної експлуатації. Розрахунок виконувати самостійно за власним варіантом; запозичені табличні дані позначати джерелом. Результати програмного розрахунку супроводжувати вихідними даними й ручною контрольною перевіркою.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 12

Аналіз матеріалів і конструктивних рішень кам'яних та армокам'яних конструкцій

Тривалість: 2 академічні години. Семестр: 3.

Мета роботи

Обґрунтовано вибирати матеріал кладки, перев'язку та схему армування для заданих умов.

Матеріали та оснащення

Методичні рекомендації, калькулятор або табличний процесор, креслярське приладдя, видані викладачем таблиці характеристик матеріалів і чинні нормативно-довідкові дані.

Короткі теоретичні відомості

- Кам'яна кладка є комплексним матеріалом із каменів і розчину; її робота залежить від міцності компонентів та якості перев'язки.
- Сітчасте армування підвищує опір поперечним деформаціям, а поздовжнє — несучу здатність і тріщиностійкість окремих елементів.
- У цій роботі виконується конструктивний аналіз без непідтверджених числових коефіцієнтів.

Розрахункові залежності

$$\eta = N/(A \cdot R) \quad (12.1)$$

де: η — умовний рівень використання перерізу; N — поздовжня сила; A — площа кладки; R — прийнятий розрахунковий опір за виданою таблицею.

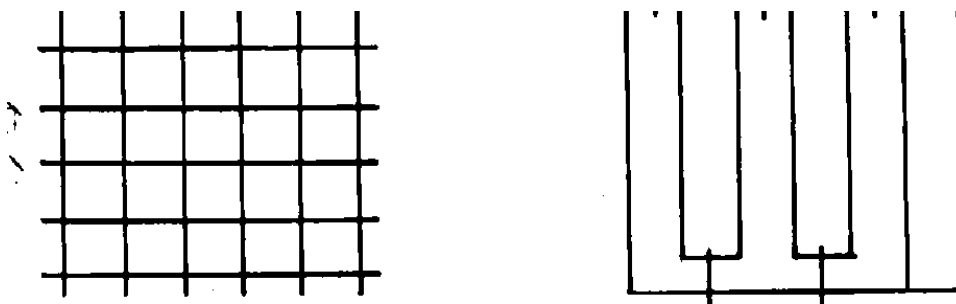

Рисунок 12.1 — Сітки для поперечного армування кладки

Приклад виконання

1. Для внутрішньої стіни опалюваної будівлі вибрано повнотілу цеглу та цементно-вапняний розчин.
2. Для простінка з підвищеним стиском передбачено сітчасте армування у горизонтальних швах.
3. У висновку фіксують матеріал, товщину, перев'язку, місце армування і чинники довговічності.

Порядок виконання

1. Записати номер варіанта та вихідні дані, привести одиниці до єдиної системи.
2. Накреслити розрахункову схему, позначити геометрію, опори, навантаження та розрахунковий переріз.
3. Вибрати характеристики матеріалів за виданими таблицями; записати джерело і прийняті коефіцієнти.
4. Виконати розрахунок за формулами та послідовністю цієї роботи; показати проміжні результати.
5. Сформулювати підсумкову умову перевірки, прийняти конструктивне рішення та зробити висновок.

Індивідуальні завдання

Вар.	елемент	матеріал	розчин	поверхів	армування
1	стіна	цегла керамічна	M25	1	сітчасте
2	простінок	цегла силікатна	M50	2	без армування
3	стовп	блоки бетонні	M75	3	без армування
4	ділянка під опорою	камінь природний	M100	4	сітчасте
5	стіна	цегла керамічна	M25	5	без армування
6	простінок	цегла силікатна	M50	1	без армування
7	стовп	блоки бетонні	M75	2	сітчасте
8	ділянка під опорою	камінь природний	M100	3	без армування
9	стіна	цегла керамічна	M25	4	без армування
10	простінок	цегла силікатна	M50	5	сітчасте
11	стовп	блоки бетонні	M75	1	без армування
12	ділянка під опорою	камінь природний	M100	2	без армування
13	стіна	цегла керамічна	M25	3	сітчасте
14	простінок	цегла силікатна	M50	4	без армування
15	стовп	блоки бетонні	M75	5	без армування
16	ділянка під опорою	камінь природний	M100	1	сітчасте
17	стіна	цегла керамічна	M25	2	без армування
18	простінок	цегла силікатна	M50	3	без армування
19	стовп	блоки бетонні	M75	4	сітчасте
20	ділянка під опорою	камінь природний	M100	5	без армування
21	стіна	цегла керамічна	M25	1	без армування
22	простінок	цегла силікатна	M50	2	сітчасте
23	стовп	блоки бетонні	M75	3	без армування
24	ділянка під опорою	камінь природний	M100	4	без армування
25	стіна	цегла керамічна	M25	5	сітчасте
26	простінок	цегла силікатна	M50	1	без армування
27	стовп	блоки бетонні	M75	2	без армування
28	ділянка під опорою	камінь природний	M100	3	сітчасте
29	стіна	цегла керамічна	M25	4	без армування
30	простінок	цегла силікатна	M50	5	без армування

Зміст звіту

- назва, мета, номер варіанта і вихідні дані;
- розрахункова схема;
- таблиця прийнятих характеристик матеріалів;
- послідовний розрахунок із формулами та одиницями;
- прийняте рішення, перевірка й висновок.

Контрольні запитання

1. Від чого залежить міцність кладки?
2. Яка роль перев'язки?
3. Коли застосовують сітчасте армування?
4. Які рішення підвищують довговічність кладки?

Висновок

У висновку зазначити отриманий результат, чи виконується розрахункова умова, яке конструктивне рішення прийнято та які вихідні параметри найбільше вплинули на результат.

Безпека та академічна доброчесність

Під час роботи з комп'ютерною технікою дотримуватися правил безпечної експлуатації. Розрахунок виконувати самостійно за власним варіантом; запозичені табличні дані позначати джерелом. Результати програмного розрахунку супроводжувати вихідними даними й ручною контрольною перевіркою.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 13

Розрахунок прямокутного залізобетонного перерізу з одиничним армуванням

Тривалість: 4 академічні години. Семестр: 4.

Мета роботи

Визначати потрібну площу розтягнутої арматури прямокутного перерізу з одиничним армуванням.

Матеріали та оснащення

Методичні рекомендації, калькулятор або табличний процесор, креслярське приладдя, видані викладачем таблиці характеристик матеріалів і чинні нормативно-довідкові дані.

Короткі теоретичні відомості

- Внутрішній момент сприймається парою сил у стиснутому бетоні та розтягнутій арматурі.
- Положення нейтральної осі має відповідати області застосування одиничного армування.
- Після розрахунку добирають фактичні стержні і перевіряють мінімальне та максимальне армування.

Розрахункові залежності

$$\alpha m = M / (f_{cd} \cdot b \cdot d^2) \quad (13.1)$$

де: αm — безрозмірний момент; M — момент; b — ширина; d — робоча висота.

$$x = \xi d \quad (13.2)$$

де: x — висота стиснутої зони; ξ — відносна висота.

$$A_s = M / (f_{yd} \cdot z) \quad (13.3)$$

де: A_s — площа розтягнутої арматури; f_{yd} — розрахунковий опір арматури; z — плече внутрішньої пари сил.

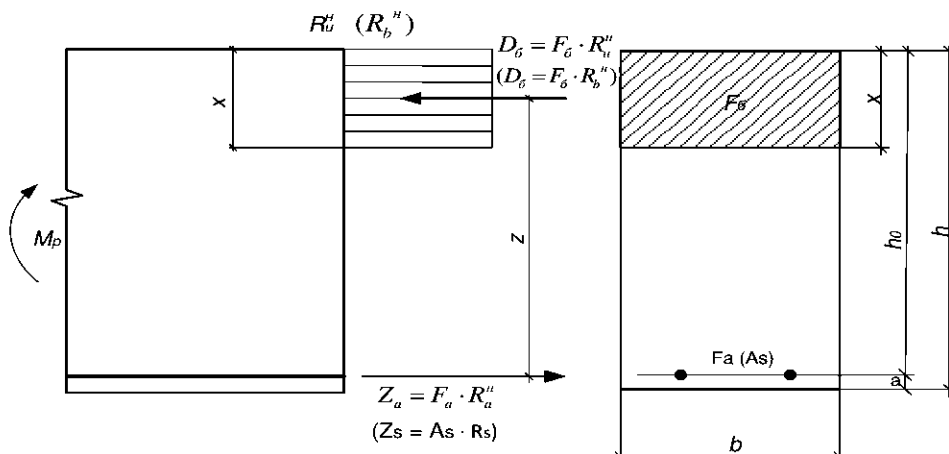

Рисунок 13.1 — Напружений стан прямокутного залізобетонного перерізу

Приклад виконання

1. $M=90 \text{ кН}\cdot\text{м}$, $b=250 \text{ мм}$, $d=450 \text{ мм}$, $f_{cd}=14,5 \text{ МПа}$, $f_{yd}=365 \text{ МПа}$.
2. Для навчального прикладу прийнято $\xi \approx 0,9$, $d=405 \text{ мм}$.
3. $A_s=90 \cdot 10^6 / (365 \cdot 405)=609 \text{ мм}^2$. Приймаємо $3\varnothing 16$: $A_{s,prov}=603 \text{ мм}^2$; остаточно перевіряють точним алгоритмом джерела.

Порядок виконання

1. Записати номер варіанта та вихідні дані, привести одиниці до єдиної системи.
2. Накреслити розрахункову схему, позначити геометрію, опори, навантаження та розрахунковий переріз.

3. Вибрати характеристики матеріалів за виданими таблицями; записати джерело і прийняті коефіцієнти.
4. Виконати розрахунок за формулами та послідовністю цієї роботи; показати проміжні результати.
5. Сформулювати підсумкову умову перевірки, прийняти конструктивне рішення та зробити висновок.

Індивідуальні завдання

Вар.	M, кН·м	b, мм	h, мм	a, мм	бетон	арматура
1	70	200	400	35	C12/15	A400C
2	80	225	425	40	C16/20	A500C
3	90	250	450	45	C20/25	A400C
4	100	275	475	50	C25/30	A500C
5	110	300	500	35	C30/35	A400C
6	120	200	525	40	C12/15	A500C
7	130	225	550	45	C16/20	A400C
8	140	250	400	50	C20/25	A500C
9	150	275	425	35	C25/30	A400C
10	160	300	450	40	C30/35	A500C
11	70	200	475	45	C12/15	A400C
12	80	225	500	50	C16/20	A500C
13	90	250	525	35	C20/25	A400C
14	100	275	550	40	C25/30	A500C
15	110	300	400	45	C30/35	A400C
16	120	200	425	50	C12/15	A500C
17	130	225	450	35	C16/20	A400C
18	140	250	475	40	C20/25	A500C
19	150	275	500	45	C25/30	A400C
20	160	300	525	50	C30/35	A500C
21	70	200	550	35	C12/15	A400C
22	80	225	400	40	C16/20	A500C
23	90	250	425	45	C20/25	A400C
24	100	275	450	50	C25/30	A500C
25	110	300	475	35	C30/35	A400C
26	120	200	500	40	C12/15	A500C
27	130	225	525	45	C16/20	A400C
28	140	250	550	50	C20/25	A500C
29	150	275	400	35	C25/30	A400C
30	160	300	425	40	C30/35	A500C

Зміст звіту

- назва, мета, номер варіанта і вихідні дані;
- розрахункова схема;
- таблиця прийнятих характеристик матеріалів;
- послідовний розрахунок із формулами та одиницями;
- прийняте рішення, перевірка й висновок.

Контрольні запитання

1. Що таке робоча висота d ?
2. Які сили утворюють внутрішню пару?
3. Коли одиничного армування недостатньо?
4. Як добирають фактичні стержні?

Висновок

У висновку зазначити отриманий результат, чи виконується розрахункова умова, яке конструктивне рішення прийнято та які вихідні параметри найбільше вплинули на результат.

Безпека та академічна доброчесність

Під час роботи з комп'ютерною технікою дотримуватися правил безпечної експлуатації. Розрахунок виконувати самостійно за власним варіантом; запозичені табличні дані позначати джерелом. Результати програмного розрахунку супроводжувати вихідними даними й ручною контрольною перевіркою.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 14

Розрахунок прямокутного залізобетонного перерізу з подвійним армуванням

Тривалість: 2 академічні години. Семестр: 4.

Мета роботи

Визначати площі розтягнутої та стиснутої арматури прямокутного перерізу з подвійним армуванням.

Матеріали та оснащення

Методичні рекомендації, калькулятор або табличний процесор, креслярське приладдя, видані викладачем таблиці характеристик матеріалів і чинні нормативно-довідкові дані.

Короткі теоретичні відомості

- Подвійне армування застосовують, коли розміри перерізу обмежені або момент перевищує можливість одинично армованого перерізу.
- Граничну частину моменту сприймають бетон і розтягнута арматура, надлишок — парюю стиснутої та додаткової розтягнутої арматури.
- Положення стиснутої арматури визначає плече другої внутрішньої пари.

Розрахункові залежності

$$M_2 = M - M_{\lim} \quad (14.1)$$

де: M_2 — частина моменту, яку сприймає подвійне армування.

$$A_{s'} = M_2 / [f_{yd}(d - a')] \quad (14.2)$$

де: $A_{s'}$ — площа стиснутої арматури; a' — відстань до її центра.

$$A_s = A_{s,\lim} + A_{s'} \quad (14.3)$$

де: A_s — сумарна площа розтягнутої арматури у спрощеному навчальному алгоритмі; $A_{s,\lim}$ — задана в таблиці площа для сприйняття $M_{\lim}$, яку у повному розрахунку визначають за роботою № 13.

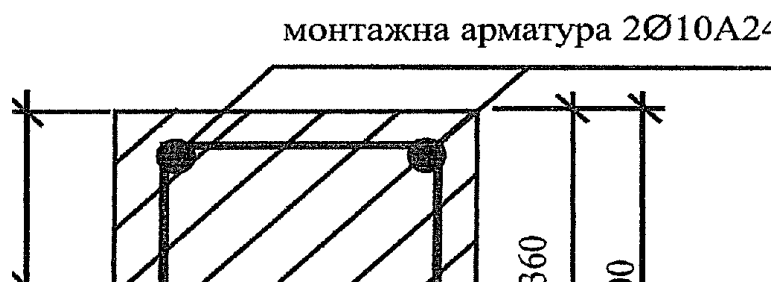

Рисунок 14.1 — Поперечний переріз залізобетонної балки з робочою арматурою

Приклад виконання

1. $M=180 \text{ кН}\cdot\text{м}$, $M_{\lim}=140 \text{ кН}\cdot\text{м}$, $d=500 \text{ мм}$, $a'=40 \text{ мм}$, $f_{yd}=365 \text{ МПа}$, $A_{s,\lim}=903 \text{ мм}^2$ (навчальні вихідні дані).
2. $M_2=40 \text{ кН}\cdot\text{м}$; $A_{s'}=40 \cdot 10^6 / [365 \cdot 460]=238 \text{ мм}^2$.
3. $A_s=903+238=1141 \text{ мм}^2$; добирають стержні з фактичною площею не менше 1141 мм^2 .

Порядок виконання

1. Записати номер варіанта та вихідні дані, привести одиниці до єдиної системи.
2. Накреслити розрахункову схему, позначити геометрію, опори, навантаження та розрахунковий переріз.
3. Вибрати характеристики матеріалів за виданими таблицями; записати джерело і прийняті коефіцієнти.

4. Виконати розрахунок за формулами та послідовністю цієї роботи; показати проміжні результати.
5. Сформулювати підсумкову умову перевірки, прийняти конструктивне рішення та зробити висновок.

Індивідуальні завдання

Вар.	M, кН·м	M _{lim} , кН·м	d, мм	a', мм	f _{yd} , МПа	A _{s,lim} , мм ²
1	140	115	420	35	365	883
2	150	120	440	40	435	738
3	160	125	460	45	365	876
4	170	130	480	50	435	732
5	180	155	500	35	365	999
6	190	160	520	40	435	832
7	200	165	540	45	365	985
8	210	170	420	50	435	1095
9	220	195	440	35	365	1428
10	230	200	460	40	435	1176
11	140	105	480	45	365	705
12	150	110	500	50	435	595
13	160	135	520	35	365	837
14	170	140	540	40	435	701
15	180	145	420	45	365	1113
16	190	150	440	50	435	922
17	200	175	460	35	365	1226
18	210	180	480	40	435	1014
19	220	185	500	45	365	1193
20	230	190	520	50	435	988
21	140	115	540	35	365	686
22	150	120	420	40	435	773
23	160	125	440	45	365	916
24	170	130	460	50	435	764
25	180	155	480	35	365	1041
26	190	160	500	40	435	865
27	200	165	520	45	365	1023
28	210	170	540	50	435	851
29	220	195	420	35	365	1496
30	230	200	440	40	435	1229

Зміст звіту

- назва, мета, номер варіанта і вихідні дані;
- розрахункова схема;
- таблиця прийнятих характеристик матеріалів;
- послідовний розрахунок із формулами та одиницями;
- прийняте рішення, перевірка й висновок.

Контрольні запитання

1. Коли застосовують подвійне армування?
2. Як визначають надлишковий момент?
3. Від чого залежить A_s'?
4. Де розміщують стиснуту арматуру?

Висновок

У висновку зазначити отриманий результат, чи виконується розрахункова умова, яке конструктивне рішення прийнято та які вихідні параметри найбільше вплинули на результат.

Безпека та академічна доброчесність

Під час роботи з комп'ютерною технікою дотримуватися правил безпечної експлуатації. Розрахунок виконувати самостійно за власним варіантом; запозичені табличні дані позначати джерелом. Результати програмного розрахунку супроводжувати вихідними даними й ручною контрольною перевіркою.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 15

Розрахунок залізобетонного елемента таврового перерізу

Тривалість: 2 академічні години. Семестр: 4.

Мета роботи

Встановлювати положення нейтральної осі та визначати арматуру таврового залізобетонного перерізу.

Матеріали та оснащення

Методичні рекомендації, калькулятор або табличний процесор, креслярське приладдя, видані викладачем таблиці характеристик матеріалів і чинні нормативно-довідкові дані.

Короткі теоретичні відомості

- Спочатку перевіряють, чи вміщується стиснута зона в полиці.
- Якщо нейтральна вісь у полиці, переріз розраховують як прямокутний шириною b_f .
- Якщо вісь проходить у ребрі, момент поділяють на частину полиці та ребра.

Розрахункові залежності

$$M_f = f_{cd} \cdot b_f \cdot h_f \cdot (d - 0,5h_f) \quad (15.1)$$

де: M_f — момент, який може сприйняти стиснута полиця; b_f — розрахункова ширина полиці; h_f — її товщина.

$$A_s = M / (f_{yd} \cdot z) \quad (15.2)$$

де: формула для випадку нейтральної осі у полиці після уточнення z .

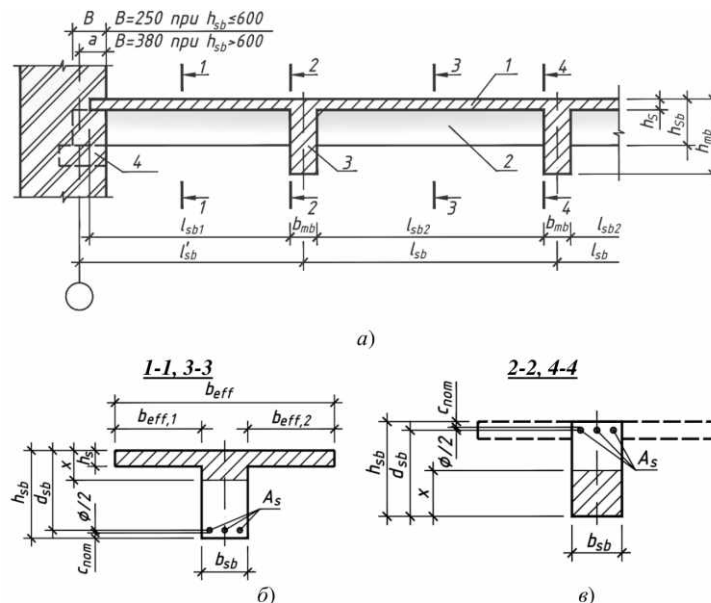

Рисунок 15.1 — Розрахункові перерізи таврової другорядної балки (джерело: [П2], рисунок 2.12)

Приклад виконання

1. $b_f=1000$ мм, $h_f=80$ мм, $d=450$ мм, $f_{cd}=14,5$ МПа.
2. $M_f=14,5 \cdot 1000 \cdot 80 \cdot (450-40)=475,6$ кН·м.
3. За $M=160$ кН·м < M_f нейтральна вісь у полиці; далі переріз розраховують як прямокутний шириною 1000 мм.

Порядок виконання

1. Записати номер варіанта та вихідні дані, привести одиниці до єдиної системи.

2. Накреслити розрахункову схему, позначити геометрію, опори, навантаження та розрахунковий переріз.
3. Вибрати характеристики матеріалів за виданими таблицями; записати джерело і прийняті коефіцієнти.
4. Виконати розрахунок за формулами та послідовністю цієї роботи; показати проміжні результати.
5. Сформулювати підсумкову умову перевірки, прийняти конструктивне рішення та зробити висновок.

Індивідуальні завдання

Вар.	M, кН·м	b _f , мм	h _f , мм	b, мм	h, мм	бетон
1	120	800	70	200	420	C12/15
2	135	900	80	225	445	C16/20
3	150	1000	90	250	470	C20/25
4	165	1100	100	275	495	C25/30
5	180	1200	110	200	520	C30/35
6	195	800	70	225	545	C12/15
7	210	900	80	250	420	C16/20
8	225	1000	90	275	445	C20/25
9	240	1100	100	200	470	C25/30
10	255	1200	110	225	495	C30/35
11	120	800	70	250	520	C12/15
12	135	900	80	275	545	C16/20
13	150	1000	90	200	420	C20/25
14	165	1100	100	225	445	C25/30
15	180	1200	110	250	470	C30/35
16	195	800	70	275	495	C12/15
17	210	900	80	200	520	C16/20
18	225	1000	90	225	545	C20/25
19	240	1100	100	250	420	C25/30
20	255	1200	110	275	445	C30/35
21	120	800	70	200	470	C12/15
22	135	900	80	225	495	C16/20
23	150	1000	90	250	520	C20/25
24	165	1100	100	275	545	C25/30
25	180	1200	110	200	420	C30/35
26	195	800	70	225	445	C12/15
27	210	900	80	250	470	C16/20
28	225	1000	90	275	495	C20/25
29	240	1100	100	200	520	C25/30
30	255	1200	110	225	545	C30/35

Зміст звіту

- назва, мета, номер варіанта і вихідні дані;
- розрахункова схема;
- таблиця прийнятих характеристик матеріалів;
- послідовний розрахунок із формулами та одиницями;
- прийняте рішення, перевірка й висновок.

Контрольні запитання

1. Що називають ефективною шириною полиці?
2. Як перевірити положення нейтральної осі?
3. Коли тавр розраховують як прямокутник?
4. Як змінюється алгоритм, якщо вісь у ребрі?

Висновок

У висновку зазначити отриманий результат, чи виконується розрахункова умова, яке конструктивне рішення прийнято та які вихідні параметри найбільше вплинули на результат.

Безпека та академічна доброчесність

Під час роботи з комп'ютерною технікою дотримуватися правил безпечної експлуатації. Розрахунок виконувати самостійно за власним варіантом; запозичені табличні дані позначати джерелом. Результати програмного розрахунку супроводжувати вихідними даними й ручною контрольною перевіркою.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 16

Перевірка міцності залізобетонної балки за похилим перерізом

Тривалість: 2 академічні години. Семестр: 4.

Мета роботи

Перевіряти несучу здатність залізобетонної балки за поперечною силою та добирати хомути.

Матеріали та оснащення

Методичні рекомендації, калькулятор або табличний процесор, креслярське приладдя, видані викладачем таблиці характеристик матеріалів і чинні нормативно-довідкові дані.

Короткі теоретичні відомості

- Похилі тріщини виникають у приопорній зоні під дією головних розтягувальних напружень.
- Поперечну силу сприймають бетон і поперечна арматура; також перевіряють стиснуту смугу між тріщинами.
- Крок хомутів обмежують розрахунковими й конструктивними вимогами.

Розрахункові залежності

$$V_{Ed} \leq V_{Rd,c} + V_{Rd,s} \quad (16.1)$$

де: V_{Ed} — розрахункова поперечна сила; $V_{Rd,c}$ — складова бетону; $V_{Rd,s}$ — складова хомутів.

$$V_{Rd,s} = (A_{sw}/s) \cdot f_{yd} \cdot z \cdot \cot \theta \quad (16.2)$$

де: A_{sw} — площа гілок хомути; s — крок; z — внутрішнє плече; θ — кут похилої тріщини.

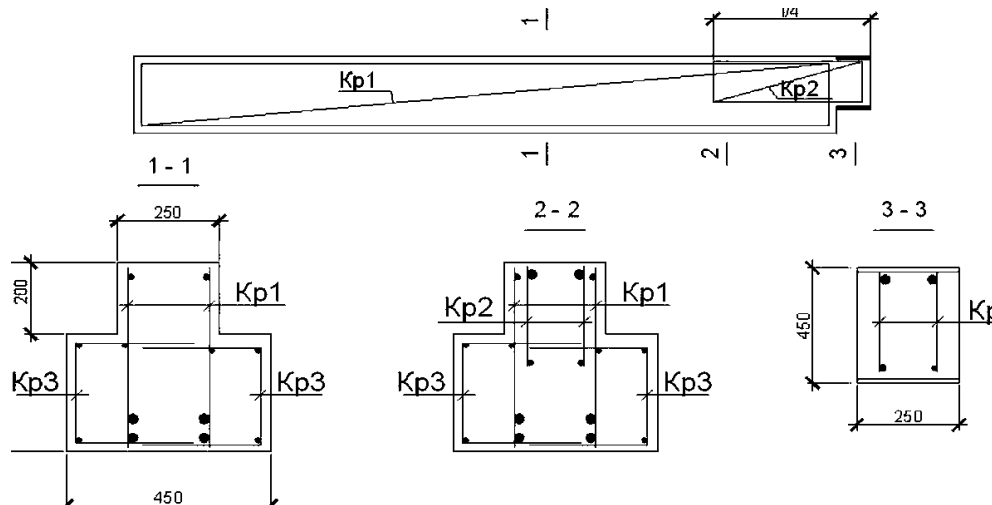

Рисунок 16.1 — Схема армування залізобетонного ригеля

Приклад виконання

1. $V_{Ed}=120$ кН, $V_{Rd,c}=45$ кН; хомут $2\varnothing 8$ має $A_{sw}=100,5$ мм², $f_{yd}=280$ МПа, $z=405$ мм, $\cot \theta=1$.
2. Потрібно $V_{Rd,s} \geq 75$ кН. $s \leq 100,5 \cdot 280 \cdot 405 / 75000 = 152$ мм.
3. Приймаємо $s=150$ мм і перевіряємо інші конструктивні межі.

Порядок виконання

1. Записати номер варіанта та вихідні дані, привести одиниці до єдиної системи.
2. Накреслити розрахункову схему, позначити геометрію, опори, навантаження та розрахунковий переріз.
3. Вибрати характеристики матеріалів за виданими таблицями; записати джерело і прийняті коефіцієнти.

4. Виконати розрахунок за формулами та послідовністю цієї роботи; показати проміжні результати.
5. Сформулювати підсумкову умову перевірки, прийняти конструктивне рішення та зробити висновок.

Індивідуальні завдання

Вар.	VEd, кН	b, мм	h, мм	Asw, мм ²	f _{yd} , МПа	z, мм
1	80	200	400	100.5	280	350
2	90	225	425	125.6	300	375
3	100	250	450	150.7	320	400
4	110	275	475	175.8	340	425
5	120	300	500	100.5	280	450
6	130	200	525	125.6	300	475
7	140	225	550	150.7	320	350
8	150	250	400	175.8	340	375
9	160	275	425	100.5	280	400
10	170	300	450	125.6	300	425
11	80	200	475	150.7	320	450
12	90	225	500	175.8	340	475
13	100	250	525	100.5	280	350
14	110	275	550	125.6	300	375
15	120	300	400	150.7	320	400
16	130	200	425	175.8	340	425
17	140	225	450	100.5	280	450
18	150	250	475	125.6	300	475
19	160	275	500	150.7	320	350
20	170	300	525	175.8	340	375
21	80	200	550	100.5	280	400
22	90	225	400	125.6	300	425
23	100	250	425	150.7	320	450
24	110	275	450	175.8	340	475
25	120	300	475	100.5	280	350
26	130	200	500	125.6	300	375
27	140	225	525	150.7	320	400
28	150	250	550	175.8	340	425
29	160	275	400	100.5	280	450
30	170	300	425	125.6	300	475

Зміст звіту

- назва, мета, номер варіанта і вихідні дані;
- розрахункова схема;
- таблиця прийнятих характеристик матеріалів;
- послідовний розрахунок із формулами та одиницями;
- прийняте рішення, перевірка й висновок.

Контрольні запитання

1. Чому тріщини біля опори похилі?
2. Яку роль відіграє бетон?
3. Як крок хомутів впливає на V_{Rd,s}?
4. Які додаткові перевірки потрібні?

Висновок

У висновку зазначити отриманий результат, чи виконується розрахункова умова, яке конструктивне рішення прийнято та які вихідні параметри найбільше вплинули на результат.

Безпека та академічна доброчесність

Під час роботи з комп'ютерною технікою дотримуватися правил безпечної експлуатації. Розрахунок виконувати самостійно за власним варіантом; запозичені табличні дані позначати джерелом. Результати програмного розрахунку супроводжувати вихідними даними й ручною контрольною перевіркою.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 17

Розрахунок позацентрово стиснутої залізобетонної колони

Тривалість: 4 академічні години. Семестр: 4.

Мета роботи

Враховувати ексцентриситет, гнучкість і добирати поздовжню арматуру залізобетонної колони.

Матеріали та оснащення

Методичні рекомендації, калькулятор або табличний процесор, креслярське приладдя, видані викладачем таблиці характеристик матеріалів і чинні нормативно-довідкові дані.

Короткі теоретичні відомості

- Ексцентриситет створює згинальний момент $M=N \cdot e$.
- Для гнучкої колони враховують додатковий момент від поздовжнього вигину.
- Несучу здатність забезпечують бетон стиснутої зони та поздовжня арматура; хомути фіксують стержні й обмежують їх випинання.

Розрахункові залежності

$$M_{Ed} = N_{Ed} \cdot e_0 \quad (17.1)$$

де: M_{Ed} — момент; N_{Ed} — поздовжня сила; e_0 — початковий ексцентриситет.

$$\lambda = l_0 / i \quad (17.2)$$

де: λ — гнучкість; l_0 — розрахункова довжина; i — радіус інерції.

$$e = M_{Ed} / N_{Ed} \quad (17.3)$$

де: e — розрахунковий ексцентриситет після врахування всіх моментів.

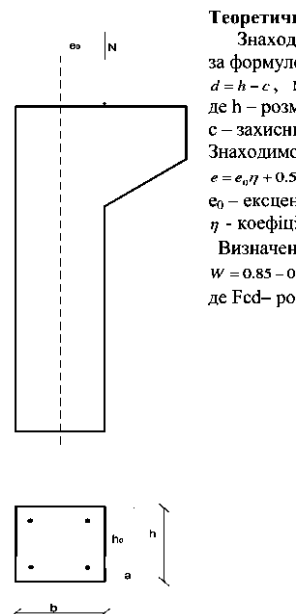

Рисунок 17.1 — Схема позацентрово стиснутої залізобетонної колони

Приклад виконання

1. $N_{Ed}=900$ кН, $e_0=0,12$ м: $M_{Ed}=108$ кН·м.
2. Для $b=h=400$ мм $i=h/\sqrt{12}=115,5$ мм; за $l_0=3,6$ м $\lambda=31,2$.
3. За отриманими N , M і λ арматуру добирають за алгоритмом/таблицями джерела, після чого перевіряють мінімальний відсоток і крок хомутів.

Порядок виконання

1. Записати номер варіанта та вихідні дані, привести одиниці до єдиної системи.
2. Накреслити розрахункову схему, позначити геометрію, опори, навантаження та розрахунковий переріз.
3. Вибрати характеристики матеріалів за виданими таблицями; записати джерело і прийняті коефіцієнти.
4. Виконати розрахунок за формулами та послідовністю цієї роботи; показати проміжні результати.
5. Сформулювати підсумкову умову перевірки, прийняти конструктивне рішення та зробити висновок.

Індивідуальні завдання

Вар.	NEd, кН	e ₀ , мм	b×h, мм	l ₀ , м	бетон
1	650	60	300×400	3.0	C12/15
2	720	75	350×450	3.3	C16/20
3	790	90	400×500	3.6	C20/25
4	860	105	450×350	3.9	C25/30
5	930	120	300×400	4.2	C30/35
6	1000	135	350×450	4.5	C12/15
7	1070	60	400×500	3.0	C16/20
8	1140	75	450×350	3.3	C20/25
9	1210	90	300×400	3.6	C25/30
10	1280	105	350×450	3.9	C30/35
11	650	120	400×500	4.2	C12/15
12	720	135	450×350	4.5	C16/20
13	790	60	300×400	3.0	C20/25
14	860	75	350×450	3.3	C25/30
15	930	90	400×500	3.6	C30/35
16	1000	105	450×350	3.9	C12/15
17	1070	120	300×400	4.2	C16/20
18	1140	135	350×450	4.5	C20/25
19	1210	60	400×500	3.0	C25/30
20	1280	75	450×350	3.3	C30/35
21	650	90	300×400	3.6	C12/15
22	720	105	350×450	3.9	C16/20
23	790	120	400×500	4.2	C20/25
24	860	135	450×350	4.5	C25/30
25	930	60	300×400	3.0	C30/35
26	1000	75	350×450	3.3	C12/15
27	1070	90	400×500	3.6	C16/20
28	1140	105	450×350	3.9	C20/25
29	1210	120	300×400	4.2	C25/30
30	1280	135	350×450	4.5	C30/35

Зміст звіту

- назва, мета, номер варіанта і вихідні дані;
- розрахункова схема;
- таблиця прийнятих характеристик матеріалів;
- послідовний розрахунок із формулами та одиницями;
- прийняте рішення, перевірка й висновок.

Контрольні запитання

1. Що таке ексцентриситет?
2. Як гнучкість впливає на момент?
3. Яка роль поздовжньої арматури?
4. Для чого потрібні хомути?

Висновок

У висновку зазначити отриманий результат, чи виконується розрахункова умова, яке конструктивне рішення прийнято та які вихідні параметри найбільше вплинули на результат.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 18

Перевірка тріщиностійкості залізобетонного елемента

Тривалість: 2 академічні години. Семестр: 4.

Мета роботи

Виконувати навчальну перевірку утворення та ширини розкриття тріщин у залізобетонному елементі.

Матеріали та оснащення

Методичні рекомендації, калькулятор або табличний процесор, креслярське приладдя, видані викладачем таблиці характеристик матеріалів і чинні нормативно-довідкові дані.

Короткі теоретичні відомості

- Тріщиностійкість належить до другої групи граничних станів.
- Спочатку порівнюють діючий момент із моментом утворення тріщин; якщо тріщини можливі — оцінюють їх ширину.
- Результат порівнюють із допустимим значенням для заданих умов експлуатації.

Розрахункові залежності

$$M_{cr} = f_{ctm} \cdot W \quad (18.1)$$

де: M_{cr} — момент утворення тріщин; f_{ctm} — середня міцність бетону на розтяг; W — момент опору приведенного перерізу.

$$w_k = s_{r,max} \cdot (\varepsilon_{sm} - \varepsilon_{cm}) \quad (18.2)$$

де: w_k — розрахункова ширина тріщини; $s_{r,max}$ — максимальний крок тріщин; ε_{sm} , ε_{cm} — середні деформації арматури та бетону.

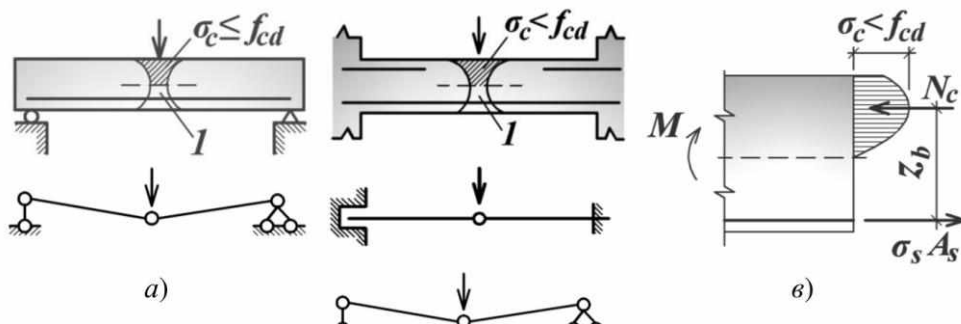

Рисунок 18.1 — Утворення тріщин і пластичних шарнірів у залізобетонній балці

Приклад виконання

1. $f_{ctm}=2,2$ МПа, $W=0,045$ м³: $M_{cr}=2,2 \cdot 10^3 \cdot 0,045=99$ кН·м.
2. За $M_{Ed}=120$ кН·м тріщини можливі, тому виконують другу стадію.
3. Якщо $s_{r,max}=160$ мм і різниця деформацій 0,0012, $w_k=0,192$ мм; за допустимих 0,30 мм умова виконується.

Порядок виконання

1. Записати номер варіанта та вихідні дані, привести одиниці до єдиної системи.
2. Накреслити розрахункову схему, позначити геометрію, опори, навантаження та розрахунковий переріз.
3. Вибрати характеристики матеріалів за виданими таблицями; записати джерело і прийняті коефіцієнти.
4. Виконати розрахунок за формулами та послідовністю цієї роботи; показати проміжні результати.

5. Сформулювати підсумкову умову перевірки, прийняти конструктивне рішення та зробити висновок.

Індивідуальні завдання

Вар.	MEd, кН·м	fctm, МПа	W, м³	sr,max, мм	Δε	wlim, мм
1	80	1.8	0.035	120	0.0008	0.20
2	90	2.0	0.040	130	0.0009	0.25
3	100	2.2	0.045	140	0.0010	0.30
4	110	2.4	0.050	150	0.0011	0.20
5	120	2.6	0.055	160	0.0012	0.25
6	130	2.8	0.060	170	0.0013	0.30
7	140	1.8	0.035	180	0.0008	0.20
8	150	2.0	0.040	120	0.0009	0.25
9	160	2.2	0.045	130	0.0010	0.30
10	170	2.4	0.050	140	0.0011	0.20
11	80	2.6	0.055	150	0.0012	0.25
12	90	2.8	0.060	160	0.0013	0.30
13	100	1.8	0.035	170	0.0008	0.20
14	110	2.0	0.040	180	0.0009	0.25
15	120	2.2	0.045	120	0.0010	0.30
16	130	2.4	0.050	130	0.0011	0.20
17	140	2.6	0.055	140	0.0012	0.25
18	150	2.8	0.060	150	0.0013	0.30
19	160	1.8	0.035	160	0.0008	0.20
20	170	2.0	0.040	170	0.0009	0.25
21	80	2.2	0.045	180	0.0010	0.30
22	90	2.4	0.050	120	0.0011	0.20
23	100	2.6	0.055	130	0.0012	0.25
24	110	2.8	0.060	140	0.0013	0.30
25	120	1.8	0.035	150	0.0008	0.20
26	130	2.0	0.040	160	0.0009	0.25
27	140	2.2	0.045	170	0.0010	0.30
28	150	2.4	0.050	180	0.0011	0.20
29	160	2.6	0.055	120	0.0012	0.25
30	170	2.8	0.060	130	0.0013	0.30

Зміст звіту

- назва, мета, номер варіанта і вихідні дані;
- розрахункова схема;
- таблиця прийнятих характеристик матеріалів;
- послідовний розрахунок із формулами та одиницями;
- прийняте рішення, перевірка й висновок.

Контрольні запитання

1. До якої групи належить тріщиностійкість?
2. Що показує M_{cr} ?
3. Від чого залежить крок тріщин?
4. Чому допустима ширина залежить від умов експлуатації?

Висновок

У висновку зазначити отриманий результат, чи виконується розрахункова умова, яке конструктивне рішення прийнято та які вихідні параметри найбільше вплинули на результат.

Безпека та академічна доброчесність

Під час роботи з комп'ютерною технікою дотримуватися правил безпечної експлуатації. Розрахунок виконувати самостійно за власним варіантом; запозичені табличні дані позначати джерелом. Результати програмного розрахунку супроводжувати вихідними даними й ручною контрольною перевіркою.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 19

Компонування і розрахункова схема плоского залізобетонного перекриття

Тривалість: 2 академічні години. Семестр: 4.

Мета роботи

Обрати систему перекриття, напрям роботи плити та сформувати розрахункові смуги й вантажні площі.

Матеріали та оснащення

Методичні рекомендації, калькулятор або табличний процесор, креслярське приладдя, видані викладачем таблиці характеристик матеріалів і чинні нормативно-довідкові дані.

Короткі теоретичні відомості

- Компонування визначає шлях передавання навантаження від плити через балки/ригелі до колон або стін.
- Однопролітну роботу плити зазвичай приймають за коротшим напрямом, якщо співвідношення сторін істотно відрізняється.
- Розрахункова схема має відображати прольоти, опори, смуги та прикладені навантаження.

Розрахункові залежності

$$\lambda = l_{\text{long}}/l_{\text{short}} \quad (19.1)$$

де: λ — співвідношення сторін панелі; l_{long} і l_{short} — довгий та короткий прольоти.

$$q_{\text{line}} = q_{\text{area}} \cdot b_{\text{tr}} \quad (19.2)$$

де: q_{line} — погонне навантаження на балку; b_{tr} — вантажна ширина.

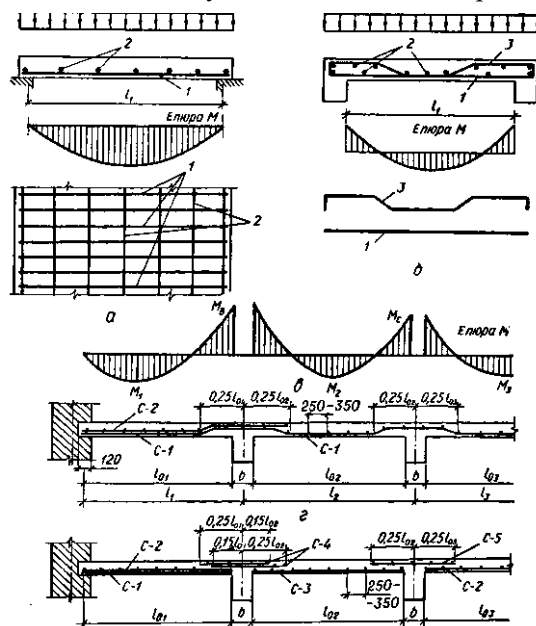

Рисунок 19.1 — Схеми роботи та армування залізобетонних плит

Приклад виконання

1. Сітка колон 6×3 м: $\lambda = 6/3 = 2,0$.
2. Для навчального компонування плиту приймають працюючою переважно за коротшим напрямом 3 м.
3. За $q_{\text{area}} = 7,0$ кН/м² та $b_{\text{tr}} = 3$ м балка отримує $q_{\text{line}} = 21$ кН/м.

Порядок виконання

1. Записати номер варіанта та вихідні дані, привести одиниці до єдиної системи.

2. Накреслити розрахункову схему, позначити геометрію, опори, навантаження та розрахунковий переріз.
3. Вибрати характеристики матеріалів за виданими таблицями; записати джерело і прийняті коефіцієнти.
4. Виконати розрахунок за формулами та послідовністю цієї роботи; показати проміжні результати.
5. Сформулювати підсумкову умову перевірки, прийняти конструктивне рішення та зробити висновок.

Індивідуальні завдання

Вар.	l_x , м	l_y , м	поверхів	p_k , кН/м ²	система
1	3.0	5.4	2	1.5	монолітна балкова
2	3.3	5.7	3	2.0	збірна
3	3.6	6.0	4	2.5	збірно-монолітна
4	3.9	6.3	5	3.0	безбалкова
5	4.2	6.6	6	3.5	монолітна балкова
6	4.5	6.9	7	1.5	збірна
7	3.0	7.2	8	2.0	збірно-монолітна
8	3.3	5.4	2	2.5	безбалкова
9	3.6	5.7	3	3.0	монолітна балкова
10	3.9	6.0	4	3.5	збірна
11	4.2	6.3	5	1.5	збірно-монолітна
12	4.5	6.6	6	2.0	безбалкова
13	3.0	6.9	7	2.5	монолітна балкова
14	3.3	7.2	8	3.0	збірна
15	3.6	5.4	2	3.5	збірно-монолітна
16	3.9	5.7	3	1.5	безбалкова
17	4.2	6.0	4	2.0	монолітна балкова
18	4.5	6.3	5	2.5	збірна
19	3.0	6.6	6	3.0	збірно-монолітна
20	3.3	6.9	7	3.5	безбалкова
21	3.6	7.2	8	1.5	монолітна балкова
22	3.9	5.4	2	2.0	збірна
23	4.2	5.7	3	2.5	збірно-монолітна
24	4.5	6.0	4	3.0	безбалкова
25	3.0	6.3	5	3.5	монолітна балкова
26	3.3	6.6	6	1.5	збірна
27	3.6	6.9	7	2.0	збірно-монолітна
28	3.9	7.2	8	2.5	безбалкова
29	4.2	5.4	2	3.0	монолітна балкова
30	4.5	5.7	3	3.5	збірна

Зміст звіту

- назва, мета, номер варіанта і вихідні дані;
- розрахункова схема;
- таблиця прийнятих характеристик матеріалів;
- послідовний розрахунок із формулами та одиницями;
- прийняте рішення, перевірка й висновок.

Контрольні запитання

1. Що таке вантажна площа?
2. Як визначають напрям роботи плити?
3. Які елементи формують шлях навантаження?
4. Що має бути показано на розрахунковій схемі?

Висновок

У висновку зазначити отриманий результат, чи виконується розрахункова умова, яке конструктивне рішення прийнято та які вихідні параметри найбільше вплинули на результат.

Безпека та академічна доброчесність

Під час роботи з комп'ютерною технікою дотримуватися правил безпечної експлуатації. Розрахунок виконувати самостійно за власним варіантом; запозичені табличні дані позначати джерелом. Результати програмного розрахунку супроводжувати вихідними даними й ручною контрольною перевіркою.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 20

Розрахунок центрально навантаженого залізобетонного фундаменту під колону

Тривалість: 2 академічні години. Семестр: 4.

Мета роботи

Визначати розміри окремого фундаменту, перевіряти продавлювання та добирати арматуру підшви.

Матеріали та оснащення

Методичні рекомендації, калькулятор або табличний процесор, креслярське приладдя, видані викладачем таблиці характеристик матеріалів і чинні нормативно-довідкові дані.

Короткі теоретичні відомості

- Площа підшви попередньо визначається з умови середнього тиску на основу.
- Підшва працює як консольна залізобетонна плита під реактивним тиском ґрунту.
- Біля колони перевіряють продавлювання, а в розрахункових перерізах — згин.

Розрахункові залежності

$$A_{\text{req}} = N/R \quad (20.1)$$

де: A_{req} — потрібна площа підшви, м^2 ; N — вертикальне навантаження з урахуванням ваги фундаменту, кН ; R — допустимий/розрахунковий тиск, кПа .

$$p = N/A \quad (20.2)$$

де: p — середній тиск під підшвою.

$$M = p \cdot l^2/2 \quad (20.3)$$

де: M — момент консольної смуги шириною 1 м; l — виліт підшви від грані колони.

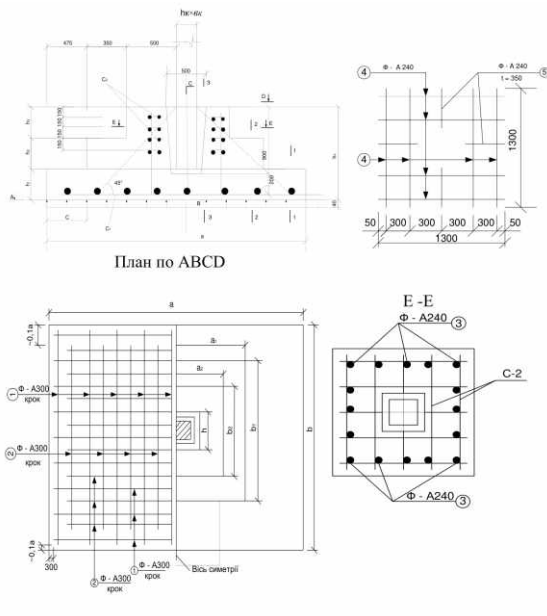

Рисунок 20.1 — Конструкція центрально навантаженого фундаменту під колону (джерело: [М1], рисунок 1)

Приклад виконання

1. $N=1200 \text{ кН}$, $R=250 \text{ кПа}$: $A_{\text{req}}=4,80 \text{ м}^2$.
2. Приймаємо квадрат $2,2 \times 2,2 \text{ м}$, $A=4,84 \text{ м}^2$; $p=1200/4,84=248 \text{ кПа} \leq 250 \text{ кПа}$.
3. Подальші кроки: призначити висоту, перевірити продавлювання та визначити арматуру за моментом консольної смуги.

Порядок виконання

1. Записати номер варіанта та вихідні дані, привести одиниці до єдиної системи.
2. Накреслити розрахункову схему, позначити геометрію, опори, навантаження та розрахунковий переріз.
3. Вибрати характеристики матеріалів за виданими таблицями; записати джерело і прийняті коефіцієнти.
4. Виконати розрахунок за формулами та послідовністю цієї роботи; показати проміжні результати.
5. Сформулювати підсумкову умову перевірки, прийняти конструктивне рішення та зробити висновок.

Індивідуальні завдання

Вар.	N, кН	колона, мм	R, кПа	бетон	a, мм
1	800	300×350	180	C12/15	40
2	880	350×400	195	C16/20	45
3	960	400×450	210	C20/25	50
4	1040	450×300	225	C25/30	55
5	1120	300×350	240	C30/35	40
6	1200	350×400	255	C12/15	45
7	1280	400×450	270	C16/20	50
8	1360	450×300	180	C20/25	55
9	1440	300×350	195	C25/30	40
10	1520	350×400	210	C30/35	45
11	800	400×450	225	C12/15	50
12	880	450×300	240	C16/20	55
13	960	300×350	255	C20/25	40
14	1040	350×400	270	C25/30	45
15	1120	400×450	180	C30/35	50
16	1200	450×300	195	C12/15	55
17	1280	300×350	210	C16/20	40
18	1360	350×400	225	C20/25	45
19	1440	400×450	240	C25/30	50
20	1520	450×300	255	C30/35	55
21	800	300×350	270	C12/15	40
22	880	350×400	180	C16/20	45
23	960	400×450	195	C20/25	50
24	1040	450×300	210	C25/30	55
25	1120	300×350	225	C30/35	40
26	1200	350×400	240	C12/15	45
27	1280	400×450	255	C16/20	50
28	1360	450×300	270	C20/25	55
29	1440	300×350	180	C25/30	40
30	1520	350×400	195	C30/35	45

Зміст звіту

- назва, мета, номер варіанта і вихідні дані;
- розрахункова схема;
- таблиця прийнятих характеристик матеріалів;
- послідовний розрахунок із формулами та одиницями;
- прийняте рішення, перевірка й висновок.

Контрольні запитання

1. Як попередньо визначають площу підшви?
2. Як працює підшва фундаменту?
3. Що таке продавлювання?
4. Де розміщують робочу арматуру?

Висновок

У висновку зазначити отриманий результат, чи виконується розрахункова умова, яке конструктивне рішення прийнято та які вихідні параметри найбільше вплинули на результат.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 21

Вибір типу фундаменту та його попередніх розмірів

Тривалість: 2 академічні години. Семестр: 4.

Мета роботи

Обирати тип фундаменту та попередні розміри за навантаженням й інженерно-геологічними умовами.

Матеріали та оснащення

Методичні рекомендації, калькулятор або табличний процесор, креслярське приладдя, видані викладачем таблиці характеристик матеріалів і чинні нормативно-довідкові дані.

Короткі теоретичні відомості

- Вибір залежить від глибини несучого шару, рівня підземних вод, величини навантаження та чутливості будівлі до нерівномірних осідань.
- Фундаменти мілкового закладання доцільні, якщо на доступній глибині є достатньо міцний шар.
- Пальові рішення застосовують для передавання навантаження на глибші шари або зменшення деформацій.

Розрахункові залежності

$$A_0 \approx N/R_0 \quad (21.1)$$

де: A_0 — попередня площа; N — вертикальне навантаження; R_0 — попередньо прийнятий опір ґрунту.

$$d \geq \max(df, dstr) \quad (21.2)$$

де: d — глибина закладання; df — вимога за промерзанням; $dstr$ — конструктивна/геологічна вимога.

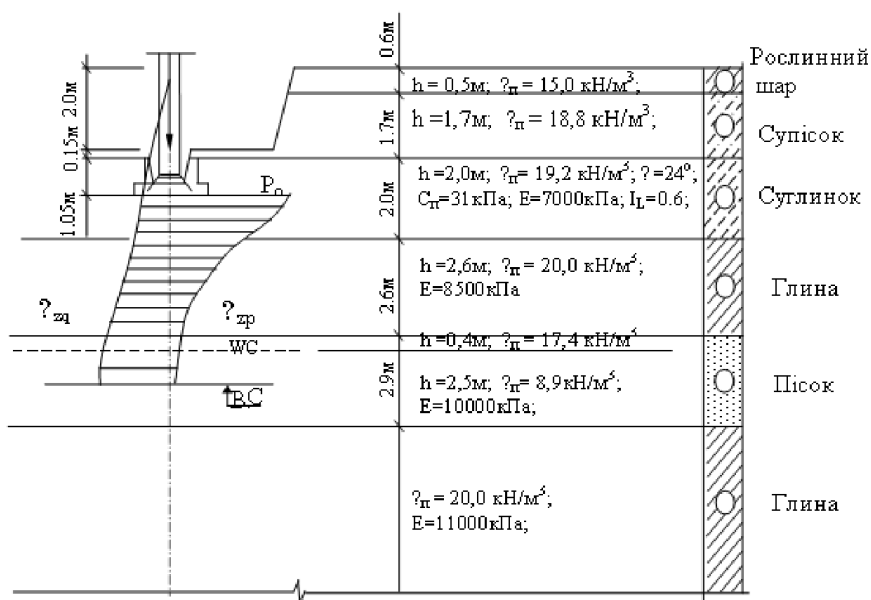

Рисунок 21.1 — Схема розташування фундаменту в ґрунті

Приклад виконання

1. Для $N=800$ кН і $R_0=220$ кПа $A_0 \approx 3,64$ м²; орієнтовний квадрат $1,95 \times 1,95$ м.
2. Несучий суглинок починається з 1,6 м, рівень води — 3,2 м.
3. Попереднє рішення: окремий фундамент мілкового закладання з підшвою нижче слабого верхнього шару; остаточно — після перевірки опору й осідання.

Порядок виконання

1. Записати номер варіанта та вихідні дані, привести одиниці до єдиної системи.
2. Накреслити розрахункову схему, позначити геометрію, опори, навантаження та розрахунковий переріз.
3. Вибрати характеристики матеріалів за виданими таблицями; записати джерело і прийняті коефіцієнти.
4. Виконати розрахунок за формулами та послідовністю цієї роботи; показати проміжні результати.
5. Сформулювати підсумкову умову перевірки, прийняти конструктивне рішення та зробити висновок.

Індивідуальні завдання

Вар.	N, кН	несучий шар з, м	РПВ, м	грунт	схема будівлі
1	500	1.2	2.0	пісок середній	стінова
2	575	1.4	2.4	пісок дрібний	каркасна
3	650	1.6	2.8	супісок	стінова
4	725	1.8	3.2	суглинок	каркасна
5	800	2.0	3.6	глина	стінова
6	875	2.2	4.0	пісок середній	каркасна
7	950	2.4	4.4	пісок дрібний	стінова
8	1025	1.2	2.0	супісок	каркасна
9	1100	1.4	2.4	суглинок	стінова
10	1175	1.6	2.8	глина	каркасна
11	500	1.8	3.2	пісок середній	стінова
12	575	2.0	3.6	пісок дрібний	каркасна
13	650	2.2	4.0	супісок	стінова
14	725	2.4	4.4	суглинок	каркасна
15	800	1.2	2.0	глина	стінова
16	875	1.4	2.4	пісок середній	каркасна
17	950	1.6	2.8	пісок дрібний	стінова
18	1025	1.8	3.2	супісок	каркасна
19	1100	2.0	3.6	суглинок	стінова
20	1175	2.2	4.0	глина	каркасна
21	500	2.4	4.4	пісок середній	стінова
22	575	1.2	2.0	пісок дрібний	каркасна
23	650	1.4	2.4	супісок	стінова
24	725	1.6	2.8	суглинок	каркасна
25	800	1.8	3.2	глина	стінова
26	875	2.0	3.6	пісок середній	каркасна
27	950	2.2	4.0	пісок дрібний	стінова
28	1025	2.4	4.4	супісок	каркасна
29	1100	1.2	2.0	суглинок	стінова
30	1175	1.4	2.4	глина	каркасна

Зміст звіту

- назва, мета, номер варіанта і вихідні дані;
- розрахункова схема;
- таблиця прийнятих характеристик матеріалів;
- послідовний розрахунок із формулами та одиницями;
- прийняте рішення, перевірка й висновок.

Контрольні запитання

1. Які вихідні дані потрібні для вибору фундаменту?
2. Коли доцільний пальовий фундамент?
3. Що впливає на глибину закладання?
4. Чому попередні розміри потребують перевірки?

Висновок

У висновку зазначити отриманий результат, чи виконується розрахункова умова, яке конструктивне рішення прийнято та які вихідні параметри найбільше вплинули на результат.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 22

Перевірка несучої здатності основи фундаменту мілкового закладання

Тривалість: 2 академічні години. Семестр: 4.

Мета роботи

Перевіряти середній і крайовий тиск під підшоною фундаменту та несучу здатність основи.

Матеріали та оснащення

Методичні рекомендації, калькулятор або табличний процесор, креслярське приладдя, видані викладачем таблиці характеристик матеріалів і чинні нормативно-довідкові дані.

Короткі теоретичні відомості

- Для центрального навантаження тиск приймають рівномірним; за наявності моменту він змінюється лінійно.
- Основна умова — розрахунковий тиск не повинен перевищувати розрахунковий опір основи.
- За шаруватой основи додатково перевіряють слабкий підстильний шар.

Розрахункові залежності

$$p_{avg} = N/A \quad (22.1)$$

де: p_{avg} — середній тиск, кПа; N — вертикальне навантаження; A — площа підшоши.

$$p_{max,min} = N/A \pm M/W \quad (22.2)$$

де: M — момент відносно центра підшоши; W — момент опору площі підшоши.

$$p_{avg} \leq R; p_{max} \leq R \text{ (спрощена навчальна перевірка)} \quad (22.3)$$

де: R — наведений у варіанті розрахунковий опір основи. Умову для крайового тиску взято без додаткового коефіцієнта, оскільки його значення варіантом не задано; за реальною нормою перевірку уточнюють.

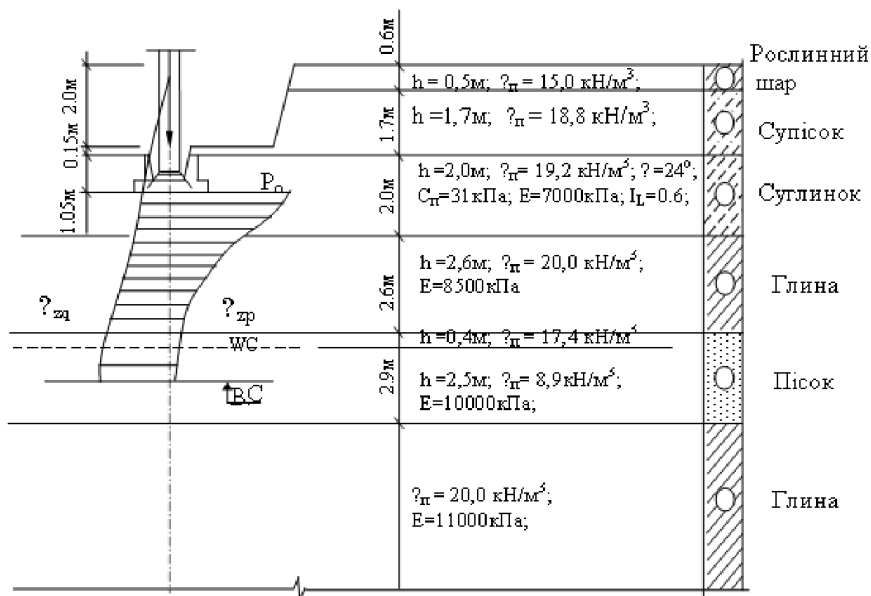

Рисунок 22.1 — Розрахункова схема фундаменту мілкового закладання

Приклад виконання

1. $N=1000$ кН, $A=4,5$ м²: $p_{avg}=222,2$ кПа.
2. За $R=250$ кПа центральна перевірка виконується.
3. Якщо діє M , визначають p_{max} і p_{min} ; умова $p_{min} \geq 0$ означає відсутність відриву підшоши.

Порядок виконання

1. Записати номер варіанта та вихідні дані, привести одиниці до єдиної системи.
2. Накреслити розрахункову схему, позначити геометрію, опори, навантаження та розрахунковий переріз.
3. Вибрати характеристики матеріалів за виданими таблицями; записати джерело і прийняті коефіцієнти.
4. Виконати розрахунок за формулами та послідовністю цієї роботи; показати проміжні результати.
5. Сформулювати підсумкову умову перевірки, прийняти конструктивне рішення та зробити висновок.

Індивідуальні завдання

Вар.	N, кН	M, кН·м	B×L, м	R, кПа	слабкий шар, м
1	700	0	1.8×2.0	180	2.5
2	780	75	1.9×2.1	195	2.8
3	860	90	2.0×2.2	210	3.1
4	940	0	2.1×2.3	225	3.4
5	1020	120	2.2×2.4	240	3.7
6	1100	135	2.3×2.5	255	4.0
7	1180	0	1.8×2.6	270	2.5
8	1260	75	1.9×2.0	180	2.8
9	1340	90	2.0×2.1	195	3.1
10	1420	0	2.1×2.2	210	3.4
11	700	120	2.2×2.3	225	3.7
12	780	135	2.3×2.4	240	4.0
13	860	0	1.8×2.5	255	2.5
14	940	75	1.9×2.6	270	2.8
15	1020	90	2.0×2.0	180	3.1
16	1100	0	2.1×2.1	195	3.4
17	1180	120	2.2×2.2	210	3.7
18	1260	135	2.3×2.3	225	4.0
19	1340	0	1.8×2.4	240	2.5
20	1420	75	1.9×2.5	255	2.8
21	700	90	2.0×2.6	270	3.1
22	780	0	2.1×2.0	180	3.4
23	860	120	2.2×2.1	195	3.7
24	940	135	2.3×2.2	210	4.0
25	1020	0	1.8×2.3	225	2.5
26	1100	75	1.9×2.4	240	2.8
27	1180	90	2.0×2.5	255	3.1
28	1260	0	2.1×2.6	270	3.4
29	1340	120	2.2×2.0	180	3.7
30	1420	135	2.3×2.1	195	4.0

Зміст звіту

- назва, мета, номер варіанта і вихідні дані;
- розрахункова схема;
- таблиця прийнятих характеристик матеріалів;
- послідовний розрахунок із формулами та одиницями;
- прийняте рішення, перевірка й висновок.

Контрольні запитання

1. Коли тиск під подошвою рівномірний?
2. Що показує $p_{\min} < 0$?
3. Як перевіряють слабкий шар?
4. Чим R відрізняється від фактичного тиску?

Висновок

У висновку зазначити отриманий результат, чи виконується розрахункова умова, яке конструктивне рішення прийнято та які вихідні параметри найбільше вплинули на результат.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 23

Розрахунок осідання і крену фундаменту мілкового закладання

Тривалість: 2 академічні години. Семестр: 4.

Мета роботи

Визначати осідання фундаменту методом пошарового підсумовування та оцінювати крен.

Матеріали та оснащення

Методичні рекомендації, калькулятор або табличний процесор, креслярське приладдя, видані викладачем таблиці характеристик матеріалів і чинні нормативно-довідкові дані.

Короткі теоретичні відомості

- Осідання є сумою деформацій стисливих шарів у межах активної товщі.
- Для кожного шару визначають додаткове вертикальне напруження, модуль деформації й товщину.
- Крен оцінюють за різницею осідань крайніх точок, поділеною на відстань між ними.

Розрахункові залежності

$$s = \Sigma(\beta \cdot \sigma_z \cdot i \cdot h_i / E_i) \quad (23.1)$$

де: s — осідання; β — коефіцієнт методики; σ_z, i — середнє додаткове напруження у шарі; h_i — товщина; E_i — модуль деформації.

$$i = |s_1 - s_2| / L \quad (23.2)$$

де: i — крен; s_1 — обчислене за шарами осідання першого краю; s_2 та L задані для кожного варіанта в додатковій таблиці. У формулу крену осідання обох країв підставляють у метрах.

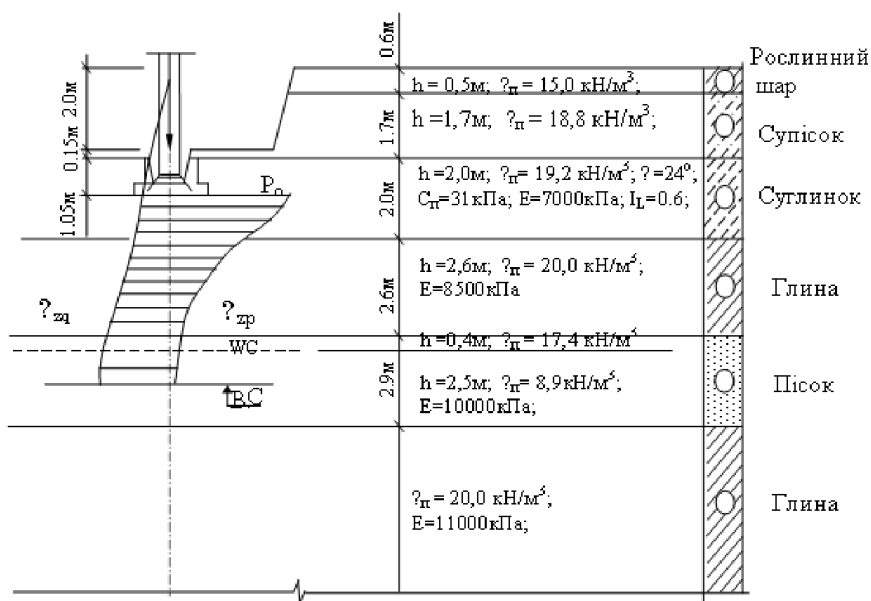

Рисунок 23.1 — Схема фундаменту та інженерно геологічної товщі

Приклад виконання

1. Для трьох шарів $\beta=0,8$; (σ_z , кПа; h , м; E , кПа): (100;1;15000), (70;1,5;12000), (40;2;20000).
2. $s=0,8 \cdot (100/15000+70 \cdot 1,5/12000+40 \cdot 2/20000)=0,0155$ м=15,5 мм.
3. За $s_1=15,5$ мм, $s_2=10,5$ мм і $L=5$ м крен $i=0,005/5=0,001$.

Порядок виконання

1. Записати номер варіанта та вихідні дані, привести одиниці до єдиної системи.

2. Накреслити розрахункову схему, позначити геометрію, опори, навантаження та розрахунковий переріз.
3. Вибрати характеристики матеріалів за виданими таблицями; записати джерело і прийняті коефіцієнти.
4. Виконати розрахунок за формулами та послідовністю цієї роботи; показати проміжні результати.
5. Сформулювати підсумкову умову перевірки, прийняти конструктивне рішення та зробити висновок.

Індивідуальні завдання

Вар.	σ_{z1} , кПа	$h1$, м	$E1$, МПа	σ_{z2} , кПа	$h2$, м	$E2$, МПа
1	70	0.8	10	35	1.2	14
2	75	1.0	12	40	1.4	16
3	80	1.2	14	45	1.6	18
4	85	1.4	16	50	1.8	20
5	90	1.6	18	55	2.0	22
6	95	0.8	20	60	2.2	24
7	100	1.0	10	65	1.2	26
8	105	1.2	12	35	1.4	14
9	70	1.4	14	40	1.6	16
10	75	1.6	16	45	1.8	18
11	80	0.8	18	50	2.0	20
12	85	1.0	20	55	2.2	22
13	90	1.2	10	60	1.2	24
14	95	1.4	12	65	1.4	26
15	100	1.6	14	35	1.6	14
16	105	0.8	16	40	1.8	16
17	70	1.0	18	45	2.0	18
18	75	1.2	20	50	2.2	20
19	80	1.4	10	55	1.2	22
20	85	1.6	12	60	1.4	24
21	90	0.8	14	65	1.6	26
22	95	1.0	16	35	1.8	14
23	100	1.2	18	40	2.0	16
24	105	1.4	20	45	2.2	18
25	70	1.6	10	50	1.2	20
26	75	0.8	12	55	1.4	22
27	80	1.0	14	60	1.6	24
28	85	1.2	16	65	1.8	26
29	90	1.4	18	35	2.0	14
30	95	1.6	20	40	2.2	16

Таблиця 23.2 — додаткові вихідні дані для визначення крену

Вар.	$S2$, мм	L , м
1	5,0	4,0
2	5,6	4,5
3	6,3	5,0
4	6,9	5,5
5	7,5	6,0
6	5,4	4,0
7	7,5	4,5
8	8,1	5,0
9	6,3	5,5
10	6,9	6,0
11	4,9	4,0
12	5,6	4,5
13	7,9	5,0
14	8,4	5,5
15	8,9	6,0
16	5,6	4,0
17	5,1	4,5
18	5,8	5,0
19	8,2	5,5
20	8,5	6,0
21	5,3	4,0
22	6,0	4,5
23	6,7	5,0
24	7,4	5,5
25	8,2	6,0
26	4,9	4,0
27	5,6	4,5

Вар.	s ₂ , мм	L, м
28	6,3	5,0
29	6,9	5,5
30	7,5	6,0

Зміст звіту

- назва, мета, номер варіанта і вихідні дані;
- розрахункова схема;
- таблиця прийнятих характеристик матеріалів;
- послідовний розрахунок із формулами та одиницями;
- прийняте рішення, перевірка й висновок.

Контрольні запитання

1. Що входить до активної товщі?
2. Як модуль деформації впливає на осідання?
3. Чому розрахунок ведуть пошарово?
4. Як визначають крен?

Висновок

У висновку зазначити отриманий результат, чи виконується розрахункова умова, яке конструктивне рішення прийнято та які вихідні параметри найбільше вплинули на результат.

Безпека та академічна доброчесність

Під час роботи з комп'ютерною технікою дотримуватися правил безпечної експлуатації. Розрахунок виконувати самостійно за власним варіантом; запозичені табличні дані позначати джерелом. Результати програмного розрахунку супроводжувати вихідними даними й ручною контрольною перевіркою.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 24

Визначення несучої здатності палі та компоновання ростверку

Тривалість: 2 академічні години. Семестр: 4.

Мета роботи

Визначати потрібну кількість палі за заданим допустимим навантаженням на палю, перевіряти групу палі і компоновати ростверк.

Матеріали та оснащення

Методичні рекомендації, калькулятор або табличний процесор, креслярське приладдя, видані викладачем таблиці характеристик матеріалів і чинні нормативно-довідкові дані.

Короткі теоретичні відомості

- Палі-стояк передає навантаження переважно через нижній кінець; висяча палі — через кінець і бічну поверхню.
- Розрахункове навантаження на палю визначають із урахуванням коефіцієнтів надійності.
- Палі компонують симетрично відносно рівнодійної, дотримуючись мінімальних відстаней.

Розрахункові залежності

$$F_d = \gamma_c(\gamma_R \cdot R \cdot A + u \sum \gamma_f \cdot f_i \cdot h_i) \quad (24.1)$$

де: F_d — несуча здатність палі; R — опір під нижнім кінцем; A — площа; u — периметр; f_i — опір i -го шару по бічній поверхні; h_i — товщина шару.

$$n_{\min} = [N/N_{\text{allow}}]; F_{\text{group}} = n \cdot N_{\text{allow}} \geq N \quad (24.2)$$

де: $n_{\min}$ — мінімальна ціла кількість палі; n — прийняте для ростверку число палі, не менше $n_{\min}$; N_{allow} — задане в таблиці допустиме навантаження на одну палю; F_{group} — сумарна навчальна оцінка для групи. Для обчислення F_d за (24.1) потрібні додаткові геологічні дані, яких у варіантах немає; (24.1) наведено для ознайомлення.

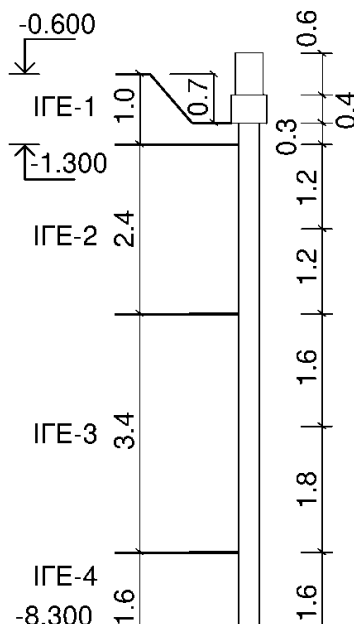

Рисунок 24.1 — Розрахункова схема одиної палі

Приклад виконання

1. $N=2400$ кН, допустиме навантаження на одну палю 520 кН.
2. $n_{\min}=[2400/520]=5$ палі. Для симетричного компоновання приймаємо $n=6$:
 $F_{\text{group}}=6 \cdot 520=3120$ кН ≥ 2400 кН.

3. Схему шести паль накреслюють з урахуванням їхнього перерізу та прийнятого ростверку; у реальному проєкті додатково враховують вагу ростверку, моменти і групову роботу паль.

Порядок виконання

1. Записати номер варіанта та вихідні дані, привести одиниці до єдиної системи.
2. Накреслити розрахункову схему, позначити геометрію, опори, навантаження та розрахунковий переріз.
3. Вибрати характеристики матеріалів за виданими таблицями; записати джерело і прийняті коефіцієнти.
4. Виконати розрахунок за формулами та послідовністю цієї роботи; показати проміжні результати.
5. Сформулювати підсумкову умову перевірки, прийняти конструктивне рішення та зробити висновок.

Індивідуальні завдання

Вар.	N, кН	паля	L, м	Nallow, кН	ростверк
1	1600	300×300	6	350	високий
2	1750	350×350	7	390	низький
3	1900	Ø400	8	430	високий
4	2050	Ø500	9	470	низький
5	2200	300×300	10	510	високий
6	2350	350×350	11	550	низький
7	2500	Ø400	6	590	високий
8	2650	Ø500	7	630	низький
9	2800	300×300	8	350	високий
10	2950	350×350	9	390	низький
11	1600	Ø400	10	430	високий
12	1750	Ø500	11	470	низький
13	1900	300×300	6	510	високий
14	2050	350×350	7	550	низький
15	2200	Ø400	8	590	високий
16	2350	Ø500	9	630	низький
17	2500	300×300	10	350	високий
18	2650	350×350	11	390	низький
19	2800	Ø400	6	430	високий
20	2950	Ø500	7	470	низький
21	1600	300×300	8	510	високий
22	1750	350×350	9	550	низький
23	1900	Ø400	10	590	високий
24	2050	Ø500	11	630	низький
25	2200	300×300	6	350	високий
26	2350	350×350	7	390	низький
27	2500	Ø400	8	430	високий
28	2650	Ø500	9	470	низький
29	2800	300×300	10	510	високий
30	2950	350×350	11	550	низький

Примітка. Варіанти 1–30 укладено для цієї роботи за навчальною схемою методичних джерел. Значення характеристик матеріалів, відсутні у таблиці, слід брати з наданих викладачем довідкових таблиць, зазначаючи джерело. Числові дані варіантів є навчальними.

Зміст звіту

- назва, мета, номер варіанта і вихідні дані;
- розрахункова схема;
- таблиця прийнятих характеристик матеріалів;
- послідовний розрахунок із формулами та одиницями;
- прийняте рішення, перевірка й висновок.

Контрольні запитання

1. Чим паля-стояк відрізняється від висячої?
2. Які складові має F_d ?
3. Чому кількість паль може збільшитися після округлення?
4. Як розміщують палі у ростверку?

Висновок

У висновку зазначити отриманий результат, чи виконується розрахункова умова, яке конструктивне рішення прийнято та які вихідні параметри найбільше вплинули на результат.

Безпека та академічна доброчесність

Під час роботи з комп'ютерною технікою дотримуватися правил безпечної експлуатації. Розрахунок виконувати самостійно за власним варіантом; запозичені табличні дані позначати джерелом. Результати програмного розрахунку супроводжувати вихідними даними й ручною контрольною перевіркою.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 25

Розрахунок осідання пальового фундаменту

Тривалість: 2 академічні години. Семестр: 4.

Мета роботи

Визначати осідання пальового фундаменту як умовного масиву та оцінювати нерівномірність деформацій.

Матеріали та оснащення

Методичні рекомендації, калькулятор або табличний процесор, креслярське приладдя, видані викладачем таблиці характеристик матеріалів і чинні нормативно-довідкові дані.

Короткі теоретичні відомості

- Для навчальної оцінки групу паль із ростверком замінюють умовним фундаментом на рівні нижніх кінців паль.
- Осідання визначають за деформаціями ґрунтів нижче умовної підшви.
- Груповий ефект і взаємний вплив паль повинні бути враховані прийнятою методикою.

Розрахункові залежності

$$s = \Sigma(\beta \cdot \sigma_z, i \cdot h_i / E_i) \quad (25.1)$$

де: s — осідання умовного фундаменту; інші позначення — як у роботі 23.

$$i = |s_1 - s_2| / L \quad (25.2)$$

де: i — крен пальового фундаменту.

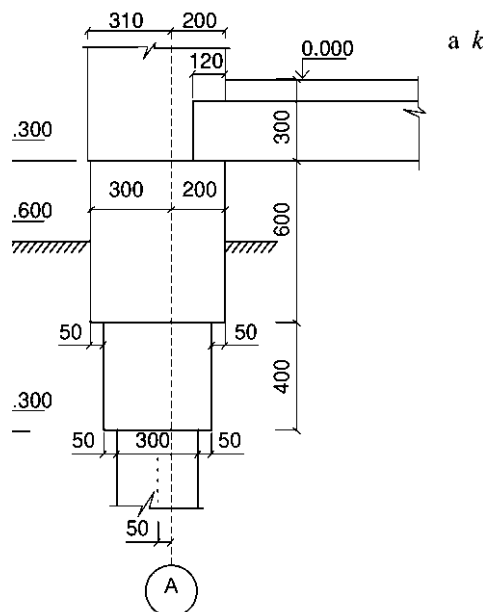

Рисунок 25.1 — Переріз пальового фундаменту

Приклад виконання

1. Під умовною підшвою виділено два шари: $(\sigma_z, \text{кПа}; h, \text{м}; E, \text{кПа}) = (90; 2; 18000), (45; 3; 25000)$, $\beta = 0,8$.
2. $s = 0,8 \cdot (90 \cdot 2 / 18000 + 45 \cdot 3 / 25000) = 0,0123 \text{ м} = 12,3 \text{ мм}$.
3. Отримане осідання порівнюють із граничним; окремо перевіряють крен за крайніми розрахунковими точками.

Порядок виконання

1. Записати номер варіанта та вихідні дані, привести одиниці до єдиної системи.

2. Накреслити розрахункову схему, позначити геометрію, опори, навантаження та розрахунковий переріз.
3. Вибрати характеристики матеріалів за виданими таблицями; записати джерело і прийняті коефіцієнти.
4. Виконати розрахунок за формулами та послідовністю цієї роботи; показати проміжні результати.
5. Сформулювати підсумкову умову перевірки, прийняти конструктивне рішення та зробити висновок.

Індивідуальні завдання

Вар.	σ_{z1} , кПа	h_1 , м	E_1 , МПа	σ_{z2} , кПа	h_2 , м	E_2 , МПа
1	60	1.50	16	30	2.00	20
2	65	1.75	18	35	2.25	22
3	70	2.00	20	40	2.50	24
4	75	2.25	22	45	2.75	26
5	80	2.50	24	50	3.00	28
6	85	1.50	26	55	3.25	30
7	90	1.75	28	30	2.00	32
8	95	2.00	16	35	2.25	34
9	60	2.25	18	40	2.50	20
10	65	2.50	20	45	2.75	22
11	70	1.50	22	50	3.00	24
12	75	1.75	24	55	3.25	26
13	80	2.00	26	30	2.00	28
14	85	2.25	28	35	2.25	30
15	90	2.50	16	40	2.50	32
16	95	1.50	18	45	2.75	34
17	60	1.75	20	50	3.00	20
18	65	2.00	22	55	3.25	22
19	70	2.25	24	30	2.00	24
20	75	2.50	26	35	2.25	26
21	80	1.50	28	40	2.50	28
22	85	1.75	16	45	2.75	30
23	90	2.00	18	50	3.00	32
24	95	2.25	20	55	3.25	34
25	60	2.50	22	30	2.00	20
26	65	1.50	24	35	2.25	22
27	70	1.75	26	40	2.50	24
28	75	2.00	28	45	2.75	26
29	80	2.25	16	50	3.00	28
30	85	2.50	18	55	3.25	30

Зміст звіту

- назва, мета, номер варіанта і вихідні дані;
- розрахункова схема;
- таблиця прийнятих характеристик матеріалів;
- послідовний розрахунок із формулами та одиницями;
- прийняте рішення, перевірка й висновок.

Контрольні запитання

1. Що називають умовним фундаментом?
2. З якої відмітки враховують стисливу товщу?
3. Що таке груповий ефект?
4. Як перевіряють нерівномірність осідань?

Висновок

У висновку зазначити отриманий результат, чи виконується розрахункова умова, яке конструктивне рішення прийнято та які вихідні параметри найбільше вплинули на результат.

Безпека та академічна доброчесність

Під час роботи з комп'ютерною технікою дотримуватися правил безпечної експлуатації. Розрахунок виконувати самостійно за власним варіантом; запозичені табличні дані позначати джерелом. Результати програмного розрахунку супроводжувати вихідними даними й ручною контрольною перевіркою.

